

K U V E N D I

ANALIZË FINANÇIMIT TË SISTEMIT TË DREJTËSISË

Datë _____

I. HYRJE

1. Kuadri Ligjor
2. Të dhëna të përgjithshme
3. Prezantimi i situatës aktuale në përgjithësi

II. BUXHETI I GJYKATAVE

1. BUXHETI

- 1.1 Planifikimi i buxhetit;
- 1.2 Zbatimi i buxhetit;
- 1.3 Tarifat në sistemin gjyqësor
 - 1.3.1 Tarifat në Gjykatën Kushtetuese (GJK)

2. INFRASTUKTURA GJYQËSORE

- 2.1 Kushtet infrastrukturore të godinës;
- 2.2 Kushtet fizike të sallave të gjyqit, të zyrave të gjyqtarëve dhe zyrave të personelit gjyqësor;
- 2.3 Numri i sallave dhe aplikimi i sistemit audio;
- 2.4 Aksesit publik në shërbimet që ofron administrata gjyqësore;
- 2.5 Kushtet që garantojnë sigurinë fizike të gjyqtarëve dhe administratës gjyqësore;
- 2.6 Organizimi i arkivave gjyqësore dhe teknologjia që përdoret (manuale apo dixhitale)

3. PAGAT

- 3.1 Analizë e Përgjithshme;
- 3.2 Krahasimi me vendet evropiane;
- 3.3 Shpërblimet e tjera të gjyqtarëve

4. PËRMBLEDHJE E GJETJEVE

5. PËRFUNDIME

III. BUXHETI I PROKURORISË

1. BUXHETI

- 1.1 Planifikimi i buxhetit dhe zbatimi i buxhetit të prokurorisë

2. INFRASTUKTURA E PROKURORISË;

- 2.1 Kushtet infrastrukturore të godinës;
- 2.2 Gjendja e mjeteve motorike;
- 2.3 Teknologjia e Informacionit

3. PAGAT

- 3.1 Paga e Prokurorëve
- 3.2 Paga e Policisë gjyqësore
- 3.3 Administrata e Prokurorisë

4. PËRMBLEDHJE E GJETJEVE

5. PËRFUNDIME

IV. BUXHETI I NDIHMËS JURIDIKE

- 1. SITUATA AKTUALE**
- 2. PËRMBLEDHJE E GJETJEVE**
- 3. PËRFUNDIME**

V. PËRMBLEDHJE E GJETJEVE PËR SISITEMIN

VI. PËRFUNDIME

I. HYRJE

Pushteti gjyqësor është në themel të një shteti demokratik dhe modern. Brenda kuadrit kushtetues, pushteti gjyqësor, i përkufizuar si piramida e të tre niveleve të gjykimit dhe dhënies së drejtësisë, është i pavarur nga pushtetet e tjera dhe garanti kryesor i shtetit të së drejtës dhe sundimit të ligjit nga çdo arbitraritet publik apo privat.

Mirëfunksionimi i këtij pushteti është një kusht thelbësor për procesin e integritetit të vendit në Bashkimin Evropian, zhvillimin e demokracisë dhe konsolidimin e shtetit të së drejtës.

Për të patur një sistem e drejtësie eficient dhe për të paraprirë sfidat e tij jo vetëm përse i përket funksionimit të këtij sistemi, por edhe për të patur mjete eficiente në parandalimin e luftës kundër korrupsionit, është i nevojshëm edhe riformimi i mënyrës së financimit të sistemit të drejtësisë. Një nga faktorët që ndikon në dhënien e drejtësisë, ofrimin e shërbimeve të pushtetit gjyqësor, është edhe mënyra e dhënies së fondeve, përdorimi me efektivitet i tyre, dhe përshtatshmëria e burimeve financiare, materiale e njerëzore në dispozicion të pushtetit gjyqësor. Për vite me radhë, në progres raportet e hartuara për Shqipërinë, Komisioni Evropian vlerëson se janë shqetësuese për Shqipërinë çështje të tilla si buxheti i pamjaftueshëm për pushtetin gjyqësor. Stadi i reformave në sistemin gjyqësor sipas Progres Raporteve të Komisionit Evropian përbën një ndër aspektet më të kritikuar dhe parashtrohet si nevojë imediate për përmirësimin e veprimtarisë së pushtetit gjyqësor në shërbim të shtetasve dhe në kuadër të procesit të integritetit të Shqipërisë në Bashkimin Evropian. Arritja e këtyre objektivave, kërkon domosdoshmërisht një reformim të vetë financimit të këtij sistemi, përdorimit me efikasitet të mjeteve financiare dhe burimeve pasurore dhe njerëzore aktuale, si dhe një ndryshim në mënyrën e trajtimit financiar të vetë gjyqtarëve e prokurorëve.

Nëse do të konsiderojmë se reformimi i vetë këtij sistemi, krijimin e një pavarësie të tij kundrejt pushteteve të tjera, dhe arritjen e një sistemi në funksion të dhënies së drejtësisë dhe luftës kundër korrupsionit, është imediate edhe reformimi i vetë buxhetimit të këtij sistemi. Financimi i sistemit dhe përdorimi i fondeve sipas nevojave që ai ka, është një hap thelbësor në arritjen e objektivave të kërkuar.

Në nenin 7 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë sanksionohet se sistemi i qeverisjes në Shqipëri bazohet në ndarjen dhe balancimin midis pushteteve ligjvënës, ekzekutiv dhe gjyqësor. Të tre degët e pushtetit janë të ndara dhe të dallueshme nga njëra-tjetra. Kjo *presupozon* pavarësi të pushteteve, megjithatë nuk mund të bëhet fjalë për pavarësi absolute. Kjo pavarësi duhet kuptuar si një pavarësi relative në kuptimin që secili pushtet në veprimtarinë e tij nuk duhet të ndikohet apo të nënshtrohet nga tjetri. Në të njëjtën kohë asnjë pushtet nuk mund të ushtrohet krejt i izoluar nga pushtetet e tjerë.

Për vite me radhë, në progres raportet e hartuara për Shqipërinë, Komisioni Evropian vlerëson se janë shqetësuese për Shqipërinë çështje të tilla si organizimi i gjykatave, transparenca, akumulimi i çështjeve, norma e ekzekutimit të vendimeve gjyqësore, buxheti i pamjaftueshëm, etj. Stadi i reformave në sistemin gjyqësor sipas Progres Raporteve të Komisionit Evropian përbën një ndër aspektet më të kritikuar dhe parashtrohet si nevojë imediate për përmirësimin e veprimtarisë së pushtetit gjyqësor në shërbim të shtetasve dhe në kuadër të procesit të integritetit të Shqipërisë në Bashkimin Evropian. Sipas këtyre Raporteve, pushteti gjyqësor nuk ka arritur t'i përgjigjet me efikasitet dhe të përballojë presionet e

jashtme për çështje të rëndësishme që përfshijnë zyrtarë të lartë në vepra të rënda penale dhe ato korruptive.¹

Në vitin 2012, Bashkimi Evropian në progres raportin e radhës theksonte, se burimet financiare dhe njerëzore të pamjaftueshme të gjykatave përbënin një nga faktorët që kishte ndikuar në rritjen e numrit të çështjeve të prapambetura.² Në vitin 2014, buxheti i gjykatave (Zyra e Administrimit të Buxhetit Gjyqësor) u rrit me 19%. Mbetet për t'u vlerësuar se sa ka ndikuar kjo rritje në eficiencën e proceseve gjyqësore në vend.³

Opinionin Nr. 9/2014 i Këshillit Konsultativ të Prokurorëve Evropianë drejtuar Këshillit të Ministrave të Këshillit të Evropës në paragrafin 6.3 “Menaxhimi i burimeve”, parashikon:

“Sigurimi i burimeve organizative, financiare, materiale dhe njerëzore të mjaftueshme kontribuon në sigurimin e pavarësisë. Veçanërisht në kohë të vështira ekonomike, burime të mjaftueshme duhet të caktohen për të siguruar një shërbim.

Në çdo rast, qoftë kur shërbimet e prokurorisë kanë ose nuk kanë autonomi menaxhimi, ato duhet të jenë të aktivizuara për të vlerësuar nevojat e tyre, të negociojnë buxhetet e tyre dhe të vendosin si të përdorin fondet e akorduara në mënyrë transparente, në mënyrë që të arrihen objektivat e drejtësisë së shpejtë dhe me cilësi”.

Në rekomandimet e Kievit për pavarësinë e gjyqësorit në vendet e Evropës Lindore – qershor 2010, thuhet “Administrimi gjyqësor nuk duhet të përdoret (nga ekzekutivi) për të ndikuar në vendimmarrjen e gjyqësorit”. Koncepti i administrimit në kuptimin e plotë të tij do të thotë; përdorim i të gjithë burimeve në mënyrë eficiente për arritjen e objektivave të çdo sektori publik. Burimet që administrohen në këtë kuptim janë burimet njerëzore (administratë gjyqësore) dhe financiare.

Historikisht gjyqësori ka qenë i kërcënuar nga ndërhyrjet dhe influencat e ekzekutivit. Por janë bërë përpjekje për t'i siguruar gjykatave dhe gjyqtarëve një pavarësi sa më të madhe nga ekzekutivi. Këto përpjekje kanë gjetur konkretizim në disa drejtime të caktuara si:

- përcaktimi i kushteve ligjore për emërimin dhe
- moslëvizshmëria e gjyqtarëve nga detyra.

Nga pikëpamja juridike gjyqtarët në ushtrimin e funksioneve të tyre janë të pavarur dhe u nënshtrohen Kushtetutës dhe ligjeve. Nisur nga kjo, themi që organet ekzekutive nuk kanë asnjë të drejtë kontrolli mbi gjyqësorin. Legjislatura mund të ketë një influencë në Gjykatën Kushtetuese dhe Gjykatën e Lartë për shkak se anëtarët e tyre emërohen me pëlqimin e Kuvendit. Por pasi ata zgjidhen në detyrë, janë të palëvizshëm.

Në mars të vitit 2014 Ligji për Administratën Gjyqësore u shfuqizua në tërësi me vendim të Gjykatës Kushtetuese Nr. 10, i cili ndër të tjera konstatoi se një shumicë e cilësuar dhe jo një shumicë e thjeshtë, kishte qenë e nevojshme gjatë miratimit të ligjit në Kuvend. Në një lloj *obiter dictum* (shprehur kalimthi) GjK u shpreh edhe në lidhje me pretendime të tjera dhe sqaroi se administrata gjyqësore duhet të organizohet në mënyrë të tillë që pavarësia e

¹ Policy Paper, Një udhëtim në Progres Raportet e Komisionit Evropian për Shqipërinë “*Impakti mbi aplikimin e Shqipërisë për anëtarësimin në BE*”, Dhjetor 2009

² Progres Raporti 2012 i Bashkimit Evropian, fq.13.

³ Në momentin e përgatitjes së kësaj analize nuk disponoheshin të dhënat për numrin total të çështjeve të prapambetura për vitin 2014.

gjyqtarëve dhe gjykatave të mos cenohet. Në veçanti, GjK u shpreh se "mungesa e dispozitave ligjore në përkufizimin e përgjegjësive të drejtpërdrejta të kryetarëve të gjykatave, që do të mundësonte menaxhimin dhe kontrollin e shërbimeve mbështetëse në gjykatë, është një çështje e vlerësimit kushtetues". Për më tepër GjK vuri në dukje se një funksion i qartë dhe i konsoliduar si ai kryesekretarit është një garanci e qëndrueshmërisë dhe duhet të pasohet nga "kriteret e qarta ligjore lidhur me procedurën e emërimit dhe marrëdhëniet e punësimit për këtë funksion". Së fundmi GjK për sa i përket kompetencës së Ministrisë të Drejtësisë në lidhje me propozimin dhe administrimin e buxhetit gjyqësor deklaroi se pavarësia financiare e pushtetit gjyqësor duhet të pasqyrohet në ligjin organik. Kompetencat e kryetarëve duhet të lidhen me funksionin mbikëqyrës të KLD-së. Për rrjedhojë, ndryshimet e ligjit do të duhet të marrin parasysh të gjithë "sistemin e administrimit të sistemit të drejtësisë".

Ndryshe nga Kushtetuta, ligjet themelore të sistemit të drejtësisë në vend edhe pse deri në një masë kanë shtyrë përpara ndarjen e pushteteve, përsëri ato krijojnë varësi ndërmjet tyre. Sistemi i drejtësisë për nga rëndësia është i barabartë me dy pushtetet e tjera, por si i tillë nuk është trajtuar plotësisht në të gjitha funksionet, sidomos për sa i përket financimeve që merr sistemi si dhe mënyrës së trajtimit me pagë dhe përfitime të tjera të gjyqtarëve apo prokurorëve dhe punonjësve të tjerë pjesë përbërëse të pushtetit gjyqësor.

1. Kuadri ligjor ekzistues

Buxhetet e sistemeve gjyqësore përfshijë tre pjesë kryesore, të cilat ekzistojnë në përgjithësi në të gjitha sistemet gjyqësore evropiane: buxheti i gjykatave, i ndihmës juridike dhe i sistemit të prokurorisë së shtetit.

Parimet bazë mbi të cilat mbështet buxhetimi (hartimi dhe zbatimi i buxhetit) i organeve të sistemeve gjyqësore, është i mbështetur në Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë, dhe në Ligjin Nr. 9936, datë 26.6.2008, "Për menaxhimin e sistemit buxhetor në Republikën e Shqipërisë".

Buxheti i përgjithshëm shqiptar për sektorin e drejtësisë është i ndarë në zëra të buxhetit që lidhen me Ministrinë e Drejtësisë, Prokurorinë e Përgjithshme, ZABGJ, Shkollën e Magjistraturës, KLD-në dhe Gjykatën Kushtetuese.

Ligjet përkatëse janë:

- Ligji Nr. 8678, datë 14.05.2001, "Për Organizimin dhe Funkcionimin e Ministrisë së Drejtësisë", i ndryshuar, i cili përcakton institucionet nën varësinë e MD;
- Neni 57 i Ligjit Nr. 8737, datë 12.02.2001, "Për Organizimin dhe Funkcionimin e Prokurorisë", i ndryshuar, i cili parashikon se Prokuroria ka të drejtë të planifikojë dhe ndajë buxhetin në mënyrë të pavarur në pajtim me këtë ligj;
- Ligji Nr. 8363/1998, "Për Organizimin dhe Funkcionimin e Zyrës për Administrimin e Buxhetit Gjyqësor";
- Neni 3 i Ligjit Nr. 8136, datë 31.07.1996, "Për Shkollën e Magjistraturës", i ndryshuar, i cili parashikon se shkolla ka zërin e vet të buxhetit në Buxhetin e Shtetit;
- Neni 37 i Ligjit Nr. 8811, datë 17.05.2001, "Për Organizimin dhe Funkcionimi i Këshillit të Lartë të Drejtësisë ", i ndryshuar, i cili parashikon se buxheti i Këshillit është pjesë e Buxhetit të Shtetit;

- Neni 6 i Ligjit Nr. 8577, datë 10.02.2000, "Për Funkcionimin e Gjykatës Kushtetuese", që thekson se kjo Gjykatë menaxhon buxhetin e vet, si pjesë e Buxhetit të Shtetit, si i hartuar nga gjykata dhe i miratuar nga Kuvendi;
- Ligji nr. 10 039, datë 22.12.2008, "Për ndihmën juridike",
- Ligji Nr. 9936, datë 26.6.2008, "Për menaxhimin e sistemit buxhetor në Republikën e Shqipërisë".

Sipas të gjitha ligjeve të cituara më sipër, rezulton se këto ligje njohin parimin e pavarësisë së institucioneve përkatëse të sistemit të drejtësisë, i cili shprehet nëpërmjet planifikimit në mënyrë të pavarur të buxheteve të tyre. Buxhetet sipas të gjitha dispozitave ligjore njohin parimin, se buxhetet e këtyre institucioneve janë pjesë përbërëse e buxhetit të shtetit.

2. Të dhëna të përgjithshme.

Më 1 janar 2013, Shqipëria kishte 2 815 749 banorë PBB për frymë ishte 3363 euro. Rroga mesatare vjetore bruto ishte 4323 euro.

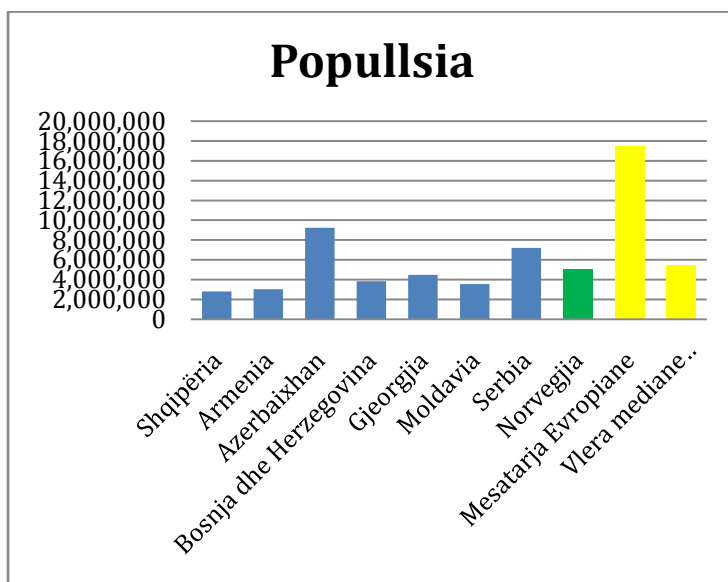

Tabela 1: Popullsia

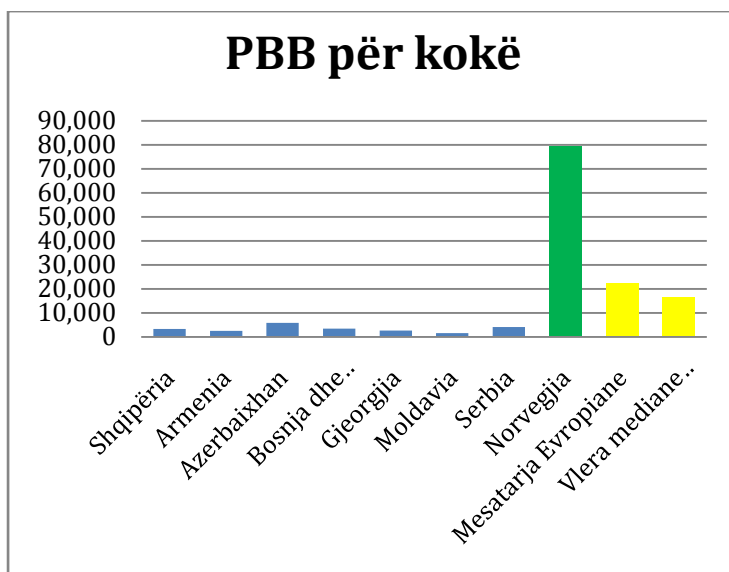

Tabela 2: Prodhimi i Brendshëm Bruto (PBB)

Për të bërë krahasime të dobishme me shtetet e tjera anëtare të Këshillit të Evropës është e nevojshme të ndërtohen grupe të shteteve të ngjashme në aspektin e popullsisë (shih tabelën 1) dhe nivelin ekonomik (shih tabelën 2). Në këtë raport, me qëllim të krahasimit të çështjeve financiare apo organizimit të drejtësisë, ne do të krahasojmë Shqipërinë me Armeninë, Azerbajxhanin, Bosnje dhe Hercegovinën, Gjeorgjinë, Republikën e Moldavisë dhe Serbinë. Përveç shteteve të përfshira brenda grupit, kemi shtuar Norvegjinë si vend me sistem drejtësie që funksionin mirë dhe me numër të ngjashëm të banorëve; por PBB e Norvegjisë është një nga më të lartat në shtetet anëtarë të Këshillit të Evropës; kjo e bën krahasimin me shtetet e tjera sa i përket buxheteve, jo me vend.⁴

Financimi i dhënë nga buxheti i shtetit për organet e pavarura të drejtësisë ka qenë si më poshtë⁵:

Emërtimi i Institucionit / Programit	Viti 2015				
	Totali i Shp. Korrente	Shpenzimet Kapitale			Totali i Shpenzimeve Buxhetore
		Financim i Brendshëm	Financimi i Huaj	Totali i Shp. Kapitale	
Prokuroria e Përgjithshme	1 453 375	175 000	60 000	235 000	1 688 375
Planifikimi, Menaxhimi dhe Administrimi	1 453 375	175 000	60 000	235 000	1 688 375
Zyra e Administrimit Buxhetit Gjyqësor	1 956 500	210 000	0	210 000	2 166 500
Planifikimi, Menaxhimi dhe Administrimi	26 000	400	0	400	26 400
Buxheti Gjyqësor	1 930 500	209 600	0	209 600	2 140 100
Gjykata Kushtetuese	108 100	12 000	0	12 000	120 100
Veprintaria Gjyqësore Kushtetuese	108 100	12 000	0	12 000	120 100

⁴ Marrë nga raporti CEPEJ-SEJ-Shqipëria (2015)

⁵ www.mof.gov.al Tabela 1 (institucione me programe)

Siç vërehet nga të dhënat e përcjella nga ZABGJ, buxheti i miratuar për gjykatat në 5 vitet e fundit nuk ka të njëjtën tendencë. Për periudhën 2011-2013, vihet re një tendencë uljeje e buxhetit, ndërsa për periudhën 2014-2015-tendencë rritjeje. Në vitin 2014 buxheti është rritur rreth 20% kundrejt vitit 2013. Kjo rritje është kryesisht në shpenzimet korente për shkak të fillimit të aktivitetit të gjykatave administrative. Rritja më cilësore është ajo e vitit 2015, ku në investime ka një rritje 50% kundrejt 2014.

Parashikimi i dhënë për buxhetin e dy viteve të ardhshme për organet e pavarura të drejtësisë është si më poshtë⁶:

Emërtimi i Institucionit / Programit	Viti 2016				
	Totali i Shp. Korrente	Shpenzimet Kapitale			Totali i Shpenzimeve ve Buxhetore
		Financim I Brendshëm	Financimi i Huaj	Totali i Shp. Kapitale	
Prokuroria e Përgjithshme	1 453 700	135 000	0	135 000	1 588 700
Planifikimi, Menaxhimi dhe Administrimi	1 453 700	135 000	0	135 000	1 588 700
Zyra e Administrimit Buxhetit Gjyqësor	1 956 600	140 000	0	140 000	2 096 600
Planifikimi, Menaxhimi dhe Administrimi	26 000	500	0	500	26 500
Buxheti Gjyqësor	1 930 600	139 500		139 500	2 070 100
Gjykata Kushtetuese	108 200	4 000	0	4 000	112 200
Veprimtaria Gjyqësore Kushtetuese	108 200	4 000	0	4 000	112 200

Emërtimi i Institucionit / Programit	Viti 2017				
	Totali i Shp. Korrente	Shpenzimet Kapitale			Totali i Shpenzimeve ve Buxhetore
		Financim I Brendshëm	Financimi i Huaj	Totali i Shp. Kapitale	
Prokuroria e Përgjithshme	1 454 000	135 000	0	135 000	1 589 000
Planifikimi, Menaxhimi dhe Administrimi	1 454 000	135 000	0	135 000	1 589 000
Zyra e Administrimit Buxhetit Gjyqësor	1 956 700	140 000	0	140 000	2 096 700
Planifikimi, Menaxhimi dhe Administrimi	26 000	500	0	500	26 500
Buxheti Gjyqësor	1 930 700	139 500		139 500	2 070 200
Gjykata Kushtetuese	108 300	4 000	0	4 000	112 300
Veprimtaria Gjyqësore Kushtetuese	108 300	4 000	0	4 000	112 300

Ajo që vihet re nga parashikimet për financime nga buxheti i shtetit për tre Institucione buxhetore, të prokurorisë së Përgjithshme ZABGJ-së dhe Gjykatës Kushtetuese, vihet re një tendencë në uljen e tyre, çka, nuk i përgjigjet nevojave të këtyre institucioneve.

⁶ www.mof.gov.al Tabela 1.1 Parashikimi i buxhetit të shtetit 2016– sipas ministrive të linjës dhe institucioneve buxhetore; tabela 1.2 Parashikimi i buxhetit të shtetit 2017– sipas ministrive të linjës dhe institucioneve buxhetore

3. Prezantimi i situatës aktuale në përgjithësi

Buxheti i përgjithshëm shqiptar për sektorin e drejtësisë është i ndarë në zëra të buxhetit që lidhen me Ministrinë e Drejtësisë, Prokurorinë e Përgjithshme, ZABGJ, Shkollën e Magjistraturës, KLD-në dhe Gjykatën Kushtetuese. Ndarja e buxhetit është e diskutueshme.

Në raportin e CEPEJ analizohen gjithashtu, buxhetet e sistemeve gjyqësore të vendeve evropiane, në të cilat raporti përfshin: buxhetin e gjykatave, ndihmës juridike dhe të sistemit të prokurorisë së shtetit. Në krahasim me shtetet e tjera brenda grupit të përzgjedhur, sipas të dhënave të vitit 2012, Shqipëria shpenzon pjesën më të madhe të buxhetit gjyqësor për prokurorinë e shtetit (50,8%). Kjo vlerë është edhe maksimalja evropiane, ndërsa mesatarja evropiane është 24%.

Nga viti 2008 deri në 2012, evolucioni i tre pjesëve të buxhetit gjyqësor ishte:

- Gjykatat: + 5%
- Ndihma juridike: - 34%
- Prokuroria: + 47 %

Raporti i CEPEJ (The European Commission for the Efficiency of Justice), por edhe raporte të tjera të ekspertëve të huaj të cilët ndjekin nga afër progresin e bërë në sektorin e drejtësisë, vlerësojnë gjithnjë e më tepër, nevojën për mbështetje buxhetore të gjykatave, në funksion të garantimit të kushteve të punës dhe gjykimit, me qëllim transformimin e gjykatave dhe sjelljen e tyre në parametrat e transparencës, efijencës dhe cilësisë së shërbimit për publikun në përputhje me standardet e vendeve të Bashkimit Evropian.

Krahasimi i buxhetit me vendet Evropiane

Për të dhënat krahasuese të buxhetit të gjykatave me vendet e tjera evropiane, i referohemi të dhënave të publikuara nga Komisioni Evropian për Efikasitetin e Drejtësisë (CEPEJ). Ky komision është një organ i Këshillit të Evropës (KiE) që fokusohet në përmirësimin e efikasitetit dhe funksionimin e drejtësisë në shtetet anëtare. Gjithashtu zhvillon dhe harton instrumente praktike të miratuara nga Këshilli i Evropës për të realizuar këto qëllime. Komisioni publikon raporte periodike çdo dy vjet. Raporti i fundit është publikuar në tetor të vitit 2014 dhe i përket të dhënave të vitit 2012.

Mesatarja e raportit të buxhetit të gjykatave me PBB të vendeve evropiane të marra në analizë nga CEPEJ-it është 0.21%.

Shqipëria ka nivelin më të ulët të raportit të buxhetit të gjykatave me buxhetin e shtetit dhe GDP, krahasuar me vendet e rajonit si dhe me mesataren evropiane.

Nga të dhënat vihet re se vendet e marra në analizë, ndahen në dy grupe, në raport me mesataren Evropiane, për sa i përket pjesës që zë buxheti gjyqësor në raport me PBB të vendit të tyre. Në grupin e parë, që kanë një mesatare shumë më të lartë se ajo evropiane, bëjnë pjesë vendet e Evropës Jugore e Juglindore të cilat kanë marrë asistencë të vazhdueshme nga BE dhe kanë objektiva për ndryshimin e situatës në gjyqësor me qëllim plotësimin e standardeve për integrimin e tyre në BE (Maqedonia, Polonia, Bosnja, Serbia, Mali i zi, etj.)

Në grupin e dytë bëjnë pjesë Vendet e Evropës Perëndimore të cilat kanë nivele më të larta pasurie kombëtare (Suedia, Holanda, Norvegjia, Danimarka) dhe shpenzojnë një sasi të vogël (GDP për banor) për të financuar gjykatat. Kjo vjen për shkak se këto vende kanë arritur një standard të lartë në drejtim të konsolidimit të sistemit gjyqësor.

Shqipëria megjithëse bën pjesë në grupin e parë për sa i përket objektivave dhe aspiratave për integrim në BE, ka treguesin më të ulët të buxhetit gjyqësor në raport me PBB e saj.

Kjo analizë e paraqitur vjen në përputhje të plotë edhe me kërkesat buxhetore të paraqitura çdo vit nga Pushteti Gjyqësor, të cilat përmbajnë në vetvete kryesisht nevojat e larta e të domosdoshme për ndërhyrje në infrastrukturën gjyqësore.

II, BUXHETI I GJYKATAVE

1. Buxheti

1.1 Planifikimi i buxhetit

Si pjesë e reformave të zhvilluara deri më tani ka qenë edhe Ligji nr. 8363, datë 01.07.1998 “Për krijimin e Zyrës së Administrimit të Buxhetit Gjyqësor” në drejtim të sigurimit të pavarësisë së gjyqësorit. Në hartimin e këtij ligji është tentuar të përdoret modeli i vetëadministrimit të Pushtetit Gjyqësor. Ky ligj ka arritur pavarësinë buxhetore të gjyqësorit, por jo pavarësimin e administrimit gjyqësor. E vërteta është që ky model është huazuar pjesërisht, me idenë për tu zhvilluar më tej me faza, por zhvillime të mëtejshme ligjore që prej asaj periudhe nuk ka patur. Bazuar në ligj, Zyra harton buxhetin e integruar për të gjitha gjykatat e vendit. Hartimi i buxhetit mbështetet në nevojat e parashtruara nga çdo gjykatë dhe në programet afatmesme të zhvillimit për përmirësimin e infrastrukturës gjyqësore në përgjithësi dhe asaj ndërtimore në veçanti. Dokumenti përfundimtar i buxhetit, pas diskutimeve në Grupin për Menaxhimin Strategjik dhe miratimin e tij nga Bordi Drejtues i Zyrës, përcillet në Ministrinë e Financave, sipas përcaktimit në aktet që rregullojnë këtë proces.

Në përputhje me praktikën më të mirë në BE rritja e buxhetit gjyqësor është përdorur si mjet i fuqishëm për të përmirësuar transparencën ose për ta mbajtur atë në nivel të lartë.

Në një nivel më të përgjithshëm (shih tabelën më poshtë), krahasimi i buxhetit të alokuar për gjykatat nga ana e Shqipërisë (me grupin e shteteve të ngjashme) tregon se buxheti i vitit 2012 i gjykatave për 100.000 banorë është rreth 450.000 euro. Shifrat janë të ngjashme (mes 270.000 dhe 390.000 euro) në Armeni, Azerbajxhan, Gjeorgji dhe Moldavi, ndërsa Bosnja e Hercegovina shpenzon më shumë se 2,8 milion euro për 100.000 banorë.

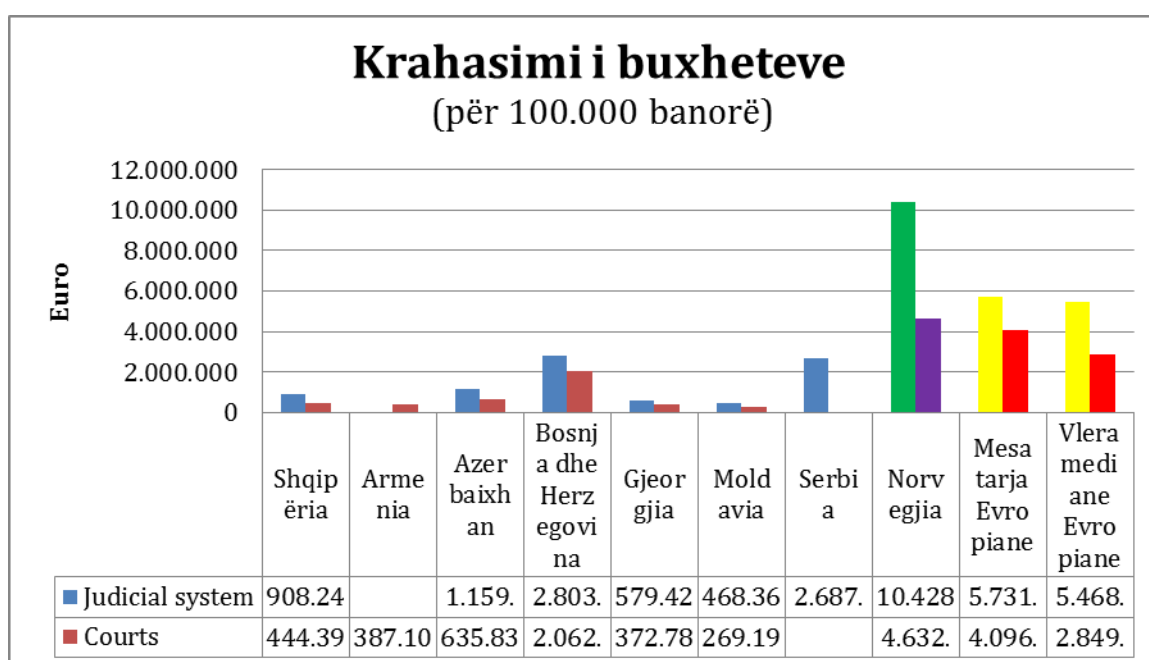

Tabela: Krahasimi i buxheteve të gjykatave dhe të sistemit gjyqësor 2012.⁷

Zyra e Administrimit të Buxhetit Gjyqësor është institucion i pavarur i krijuar me Ligjin nr. 8363, datë 01.07.1998. Ky ligj përcakton në nenin 2 të tij se: “Hartimi dhe zbatimi i buxhetit të gjykatave u nënshtrohet rregullave dhe procedurave ligjore për hartimin dhe zbatimin e Buxhetit të Shtetit në Republikën e Shqipërisë. Zyra administron fondet buxhetore të destinuar për gjykatat duke siguruar zbatimin në parim të pavarësisë së tij nga pushtetet e tjera”.

Zyra harton buxhetin e integruar për të gjitha gjykatat e vendit. Hartimi i buxhetit mbështetet në nevojat e parashtruara nga çdo gjykatë dhe në programet afatmesme të zhvillimit për përmirësimin e infrastrukturës gjyqësore në përgjithësi dhe asaj ndërtimore në veçanti. Dokumenti përfundimtar i buxhetit, pas diskutimeve në Grupin për Menaxhimin Strategjik dhe miratimin e tij nga Bordi Drejtues, përcillet në Ministrinë e Financave, sipas përcaktimit në aktet që rregullojnë këtë proces.

Një moment i rëndësishëm është edhe diskutimi i buxhetit në Komisionin Parlamentar për Çështjet Ligjore, Administratën Publike dhe të Drejtat e Njeriut. Në këtë Komision, përfaqësues të Bordit Drejtues dhe Zyrës, prezantojnë kërkesat buxhetore për të gjithë gjykatat e vendit. Anëtarët e Bordit Drejtues të ZABGJ-së, janë anëtarë të Komisionit të Buxhetit të KGJK. Referuar tendencës në ulje të buxhetit gjyqësor për vitin 2011-2013, ky komision në diskutimin e buxhetit për vitin 2014, iu drejtua me një letër Komisionit Parlamentar të Ligjeve, për të sensibilizuar mbi nevojën për rritje të buxhetit gjyqësor.

Megjithëse ka patur raste që nga diskutimet në Komisionin e ligjeve është rritur buxheti i gjyqësorit krahasuar me p/buxhetin e propozuar nga qeveria, është e kuptueshme që kjo rritje nuk mund të jetë rrënjësore dhe faktet tregojnë që buxheti i miratuar në investime është shumë më i ulët në krahasim me kërkesat e paraqitura.

Përfshirja e Komisionit të buxhetit të KGJK në diskutimet e Komisionit Parlamentar për buxhetin, ndonëse nuk është një detyrim ligjor i drejtpërdrejtë, erdhi si reagim i pushtetit gjyqësor nëpërmjet strukturave të tij, për mbështetje nga Parlamenti për rritjen e buxhetit. Hartimi i buxhetit gjyqësor të integruar nga një strukturë e veçantë e tij dhe mundësia e mbrojtjes së këtij buxheti në Komisionin Parlamentar të Ligjeve, mund të konsiderohet pozitive në drejtim të mbështetjes së funksionimit të pavarur të pushtetit gjyqësor.

Nga ana tjetër, tavanet e përcaktuara nga Ministria e Financave çdo vit, kryesisht në investime, janë 3-4 herë më të ulëta se kërkesat buxhetore të paraqitura nga pushteti gjyqësor. Kërkesat e paraqitura në p/buxhet janë pasqyrim i programeve të zhvillimit të sektorit publik sipas objektivave të përcaktuara për zhvillim. Akordimi i buxheteve me diferenca kaq të mëdha të përshkruara si më sipër, cenon në mënyrë të drejtpërdrejtë realizimin e objektivave, në rastin konkret ka cenuar zhvillimin e infrastrukturës ndërtimore të gjykatave

Buxheti për gjykatat (ZABGJ) për 2014 është 2.071.200 lekë (rreth 14.776.000 Euro). Rritja ka të bëjë me ndryshimet e Ligjit Nr. 9877/2008, "Për Organizimin e Pushtetit Gjyqësor", me Ligjin Nr. 114/2013 nga Kuvendi i Shqipërisë me të cilin u vendos rritja e pagave të gjyqtarëve shqiptarë (të të gjitha shkallëve). Përveç kësaj, Ligji nr. 49/2012, "Për Procedurat Gjyqësore Administrative" parashikoi krijimin e gjykatave të reja administrative në Shqipëri;

⁷ Shih raportin CEPEJ rreth sistemeve gjyqësore evropiane, efikasitetit dhe cilësisë së drejtësisë, Studimi CEPEJ Nr. 20, Seria 2014 (të dhënat nga 2012),

kështu, rritja ishte e lidhur vetëm me shpenzimet e personelit, ndërsa shumat për shpenzimet operative dhe investimet mbeti e pandryshuar me atë të vitit 2013.

Sipas raportit të CEPEJ kemi këtë evoluim të buxheteve të akorduara për gjykatat

Tabela: Evolucionit i buxhetit të gjykatave

Në Shqipëri, buxheti i gjykatave është rritur midis viteve 2006 dhe 2012 (shih tabelën). Ai përbën rreth 0,4% të totalit të shpenzimeve vjetore publike shtetërore.⁸

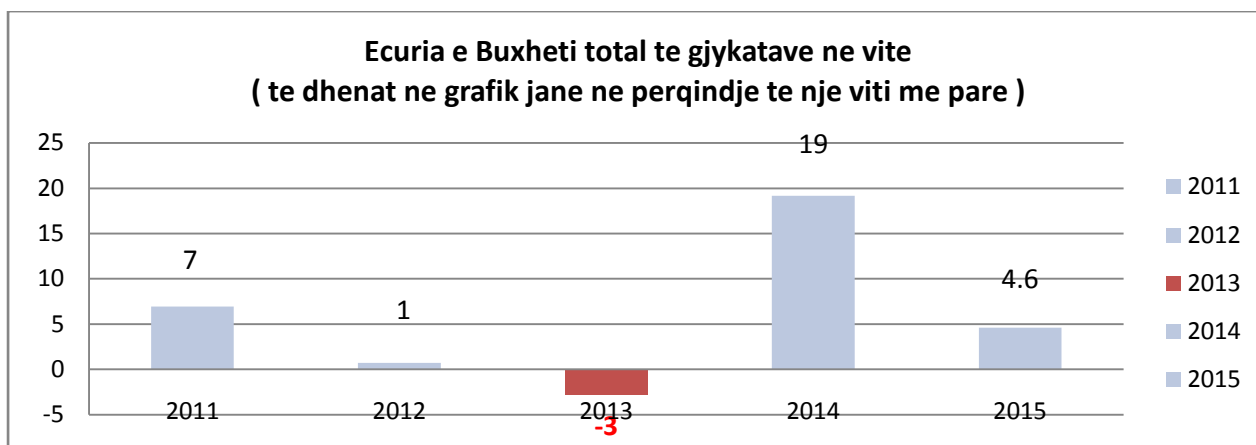
Të dhëna për buxhetin e kërkuar dhe miratuar për periudhën 2011 – 2015 (në milion lekë)

Emertimi	Viti 2011			Viti 2012			Viti 2013			Viti 2014			Viti 2015		
	Buxheti i kërkuar	Buxheti i miratuar	Raporti buxhet/kerkese	Buxheti i kërkuar	Buxheti i miratuar	Raporti buxhet/kerkese	Buxheti i kërkuar	Buxheti i miratuar	Raporti buxhet/kerkese	Buxheti i kërkuar	Buxheti i miratuar	Raporti buxhet/kerkese	Buxheti i kërkuar	Buxheti i miratuar	Raporti buxhet/kerkese
Shpenzime personeli	1,366	1,361	-0.3%	1,431	1,327	-7%	1,360	1,338	-2%	1,589	1,594	0%	1,614	1,614	
Shpenzime operative	397	300	-24%	329	282	-14%	363	290	-20%	388	338	-13%	380	343	-10%
Investime	272	165	-39%	362	180	-50%	402	110	-73%	419	140	-67%	354	210	-41%
Buxheti total i gjykatave	2,034	1,826	-10%	2,123	1,789	-16%	2,125	1,738	-18%	2,396	2,071	-14%	2,347	2,167	-8%

Të dhëna mbi buxhetin e gjykatave për periudhën 2011-2015

Emertimi	Viti 2011	Viti 2012	Viti 2013	Viti 2014	Viti 2015
Shpenzime personeli (në mijë lekë)	1,361,000	1,326,611	1,338,000	1,593,500	1,613,500
Shpenzime operative (në mijë lekë)	300,000	281,972	290,000	337,700	343,000
Investime (në mijë lekë)	165,000	180,000	110,000	140,000	210,000
Buxheti total i gjykatave (në mijë lekë)	1,826,000	1,788,583	1,738,000	2,071,200	2,166,500
Nr total i punonjësve miratuar me ligj	1,192	1,207	1,215	1,309	1,339
Raporti në % i buxhetit të gjykatave me buxhetin e shtetit	0.5%	0.5%	0.4%	0.5%	0.5%
Raporti në % i buxhetit të gjykatave me GDP	0.14%	0.13%	0.12%	0.14%	0.15%

⁸ Shih raportin CEPEJ rreth sistemeve gjyqësore evropiane, efikasitetit dhe cilësisë së drejtësisë, Studimi CEPEJ Nr. 20, Seria 2014 (të dhënat nga 2012), tabelat 2.8 dhe 2.9 f. 35 dhe 37.

Prej disa vitesh, buxheti i miratuar për gjykatat në Shqipëri zë mesatarisht 0,5% të totalit të buxhetit të shtetit dhe 0.13% të GDP-së.

Mesatarja e raportit të buxhetit të gjykatave me PBB të vendeve evropiane të marra në analizë nga CEPEJ-it është 0.21%. Një tabelë të të dhënave krahasuese me vendet e rajonit mbi raportin e buxhetit të gjykatave në totalin e shpenzimeve publike sipas raportit të CEPEJ do ta gjeni bashkangjitur.

Shqipëria ka nivelin më të ulët të raportit të buxhetit të gjykatave me buxhetin e shtetit dhe GDP, krahasuar me vendet e rajonit si dhe me mesataren evropiane.

Nga të dhënat vihet re se vendet e marra në analizë, ndahen në dy grupe, në raport me mesataren Evropiane, për sa i përket pjesës që zë buxheti gjyqësor në raport me PBB të vendit të tyre. Në grupin e parë, që kanë një mesatare shumë më të lartë se ajo evropiane, bëjnë pjesë vendet e Evropës Jugore e Juglindore të cilat kanë marrë asistencë të vazhdueshme nga BE dhe kanë objektiva për ndryshimin e situatës në gjyqësor me qëllim plotësimin e standardeve për integrimin e tyre në BE.(Maqedonia, Polonia, Bosnja, Serbia, Mali i zi, etj.)

Në grupin e dytë bëjnë pjesë Vendet e Evropës Perëndimore të cilat kanë nivele më të larta pasurie kombëtare (Suedia, Holanda, Norvegjia, Danimarka) dhe shpenzojnë një sasi të vogël (GDP për banor) për të financuar gjykatat. Kjo vjen për shkak se këto vende kanë arritur një standard të lartë në drejtim të konsolidimit të sistemit gjyqësor.

Shqipëria megjithëse bën pjesë në grupin e parë për sa i përket objektivave dhe aspiratave për integrim në BE, ka treguesin më të ulët të buxhetit gjyqësor në raport me PBB e saj. Masa e buxhetit të akorduar për pjesën e gjyqësorit është 3-4 herë më e vogël se kërkesat buxhetore të parashtruara nga pushteti gjyqësor, çka sjell në mënyrë të drejtpërdrejtë mosrealizimin e objektivave kryesisht atyre të lidhura me infrastrukturën gjyqësore.

1.2 Zbatimi i buxhetit gjyqësor

Me Vendim të Bordit Drejtues, buxheti i miratuar me ligj për pushtetin gjyqësor, detajohet sipas zërave të shpenzimeve për çdo gjykatë. Ky buxhet përdoret nga gjykata për kryerjen e aktivitetit të saj. Zyra monitorn zbatimin e buxhetit dhe për një menaxhim eficient, i sugjeron

Bordit rishikim të detajimit dhe rishpërndarje të fondeve midis gjykatave, brenda çdo zëri të shpenzimeve. Kjo mënyrë operimi lejon fleksibilitet në përdorimin e fondeve dhe mundësinë e përdorimit eficient të tyre.

Gjithashtu për nevoja të menaxhimit eficient të buxhetit të shtetit, kur ka rishikime të tij me ligj, Ministria e Financave kërkon miratim paraprak nga Zyra e Buxhetit Gjyqësor në rast të ndryshimeve në ulje të buxhetit vjetor.

Ndërkohë ndodh që gjatë zbatimit të buxhetit, Ministria e Financave apo Këshilli i Ministrave me propozim të MF, nxjerrin akte normative me fuqi vepruese brenda vitit buxhetor, të cilat kufizojnë apo për periudha të caktuara kohore brenda vitit pengojnë, përdorimin e fondeve buxhetore.

Referuar Ligjit të Zyrës që garanton pavarësinë buxhetore të gjykatave, mendojmë se duhen përjashtuar gjykatat nga fusha e veprimit të këtyre akteve apo minimalisht të merret mendimi i Zyrës për përfshirjen e gjykatave në këto akte. Kjo e drejtë duhet të shprehet në një nga aktet ligjore ekzistuese nëpërmjet plotësimit që duhet t'i bëhet atij.

1.3 Tarifat në sistemin gjyqësor

Përveç financimit që merr nga buxheti i shtetit gjykatat realizojnë edhe të ardhurat që vijnë nga tarifatat që ato aplikojnë.

Të dhëna mbi të ardhurat e realizuara dhe përdorura nga tarifatat e shërbimeve gjyqësore për periudhën 2011-2015 (në mijë lekë)

Nr	Emertimi	Viti 2011	Viti 2012	Viti 2013	Viti 2014	Parashikimi viti 2015
1	Te ardhurat nga tarifatat gjyqësore	525,087	605,235	538,905	533,090	490,000
2	Përdorimi i te ardhurave nga tarifatat gjyqësore	2,399	2,003	38,953	48,477	44,000

Sikurse shihet të ardhurat që realizon buxheti gjyqësor janë rreth 25% e buxhetit që ajo përdor nga buxheti i shtetit.

Gjykatat lejohen të përdorin 10% të shumës së siguruar për nevojat e tyre në bazë të një marrëveshje midis Ministrisë së Financave dhe Kryetarit të Bordit të ZABGJ. Shteti shqiptar mblodhi për vitin 2013 shumën e përgjithshme prej 531.600.000 lekë (rreth 3.800.000 euro) nga të gjitha gjykatat shqiptare nga tarifatat gjyqësore. Nga kjo shumë, 5.000.000 lekë (rreth 357,000 euro) u përdorën nga vetë gjykatat për nevojat e tyre. Gjatë gjashtë muajve të parë të vitit 2014, gjykatat shqiptare mblodhën 266.000.000 lekë (rreth 1.900.000 euro) të transferuara në Buxhetin e Shtetit.

Problemi i tarifave tepër të larta të gjykatave për proceset civile është adresuar vazhdimisht në Progres Raportet e Komisionit Evropian për vendin tonë, në raportet e organizatave vendase dhe aktorë të tjerë të fushës⁹. Në mënyrë të veçantë, Komisioneri për të Drejtat e

⁹ Shih ndër të tjerash raportet e Komitetit Shqiptar të Helsinkit për situatën e të drejtave të njeriut në vend.

Njeriut në Këshillin e Evropës, Nils Muižnieks, evidentonte në raportin e bërë në vijim të vizitës së tij, në Shtator të vitit 2013, se:

Rekomandimin R (81) 7 i Komitetit të Ministrave të Këshillit të Evropës mbi masat që lehtësojnë aksesin në drejtësi, parashikon që palëve të mos u kërkohet asnjë pagesë në emër të shtetit si kusht për të hapur një proces gjyqësor, nëse shuma e kërkuar është e paarsyeshme në raport me çështjen që do të shqyrtohet. Për më tepër, Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut është shprehur, në një numër çështjesh, se tarifatat tepër të larta të gjykatave dhe refuzimi nga ana e gjykatave të brendshme për të urdhëruar përjashtime nga pagesat kanë qenë në shkelje të së drejtës së ankuesve për akses në drejtësi.

1.3.1 Tarifatat e shërbimit në Gjykatën Kushtetuese (GJK)

Neni 83 i ligjit për GJK parashikon se procedurat në GJK përjashtohen nga taksat. Për shërbimet që kryhen dhe shpenzimet që bëhen vendos vetë GJK. Praktikisht të gjitha procedurat që kryhen para kësaj Gjykate janë pa pagesë. Një gjë e tillë mund të shihet se lehtësim i aksesit para kësaj Gjykate. Por nga ana tjetër, janë vërejtur edhe dy probleme: a) janë shtuar shpenzimet administrative për shkak të shtimit të kërkesave viteve të fundit; b) është shtuar numri i kërkesave të pabazuara dhe të përsëritura (me të njëjtët palë, objekt dhe shkaqe) gjë e cila ka çuar në abuzim me mjetet e ankimit për shkak se nuk ka asnjë ndalim/pengesë për të përsëritur kërkesën brenda afatit ligjor.

Është në praktikë e njohur e të gjitha gjykatave që çdo proces ka një kosto, e cila llogaritet nga vetë gjykata në varësi të procesit. Në ligjin për GJK mungon specifikimi i procedurave dhe respektivisht edhe vendosja e kriterëve matëse për të caktuar tarifën për çdo lloj procedure. Plotësimi i ligjit në këtë aspekt do të sillte jo vetëm uljen e shpenzimeve administrative për Gjykatën por edhe uljen e kërkesave të pabazuara ose abuzive para saj.

Një element i rëndësishëm që ndikon drejtpërsëdrejti në cilësinë dhe efikasitetin e vendimmarrjes së gjyqtarëve është edhe grupi i këshilltarëve ligjorë të gjyqtarëve të GJK. Ligji nuk ka parashikuar asnjë rregullim konkret sa i takon rekrutimit të tyre, statusit ligjor dhe marrëdhënieve të punës. Kriteret për rekrutimin e këshilltarit ligjor, trajtimi i tij financiar apo ecuria në karrierë brenda sistemit të drejtësisë janë disa nga çështjet që duhet të gjejnë rregullim në ligjin organik të GJK për shkak të specifikës së punës që ka ky organ kushtetues. Për vënien në lëvizje të GJK ligji nuk parashikon asnjë tarifë shërbimi. Megjithatë, vitet e fundit vihet re se janë shtuar mjaft kërkesat që depozitohen para kësaj Gjykate, duke shtuar volumin e punës së saj sidomos në fazën e seleksionimit të kërkesave. Kjo gjë ka rritur edhe shpenzimet administrative të saj. Përveç kësaj, në mjaft raste vihen re edhe abuzime me mjetin e ankimit duke paraqitur kërkesa të cilat nuk plotësojnë kriteret në mënyrë të përsëritur. Vendosja e një tarife të arsyeshme pa penguar aksesin do të mund të ulte numrin e rasteve të tilla dhe të mundësonte një shërbim më të mirë administrativ

2. Infrastruktura gjyqësore

Infrastruktura e gjykatave, kryesisht e ndërtesave, sallave civile dhe penale, vendeve të ofrimit të shërbimeve për publikun, si dhe vendet e hyrjes në këto godina për publikun dhe të pandehurit në përgjithësi është problematike.

Nga monitorimi që Fondacioni Soros i ka bërë Strategjisë Ndërsektoriale të Sistemit të Drejtësisë 2011 – 2013, rezulton se, *është veçanërisht aktual dhe prioritar, zbatimi i masave për modernizimin e aspekteve funksionale të zhvillimit të veprimtarisë gjyqësore, për infrastrukturën e përshtatshme, për kushtet e punës, për sigurinë, aksesin e publikut në gjykata etj.* Në raportin e Monitorimit të Sorosit evidentohet se përmbushja e objektivave strategjikë për infrastrukturën në gjyqësor kompromentohet nga niveli i alokimeve buxhetore dhe problemet teknike që kanë të bëjnë kryesisht me gjetjen e trojeve të ndërtimit, vonesa në parashikimet buxhetore dhe në zbatimin e projekteve (gati gjysma e masave të planifikuara për t'u ndërmarrë janë në tejkalim të afateve të vendosura apo të pazbatuara).

Sipas Dokumentit Strategjik Tregues për Shqipërinë (2014 – 2020), Instrument i IPA-s¹⁰ vlerësohet se infrastruktura gjyqësore në Shqipëri është e papërshtatshme dhe ka nevojë të përmirësohet.

Ekspertët e CEPEJ, nga vizitat e kryera në ndërtesat e gjykatave të vizituara në vendin tonë vlerësojnë se ato janë përgjithësisht të vjetra dhe pak prej tyre të reja. Në të dy llojet e ndërtesave nuk ka salla gjyqi të mjaftueshme dhe shumë seanca duhet të zhvillohen në zyrat e gjyqtarëve. Kjo situatë nuk është e kënaqshme në lidhje me transparencën dhe paanshmërinë e drejtësisë.

Sa i përket infrastrukturës së sallave gjyqësore ekzistuese të dedikuara për çështjet penale, CEPEJ vlerëson se shpesh ato kanë kafaze metalike. Sipas standardeve të vendosura nga Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut në Jurisprudencën e saj¹¹, CEPEJ vlerëson se praktika e mbajtjes së të paraburgosurve në një kafaz metalik gjatë seancave gjyqësore përbën një trajtim degradues (shkelje e nenit 3 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut).

Sipas të dhënave që kemi marrë nga gjykata e listuara në Tabelën 2 bashkangjitur këtij material, situata e infrastrukturës së gjykatave është si më poshtë:

2.1 Kushtet infrastrukturore të godinës

Infrastruktura ndërtimore në Republikën e Shqipërisë përfshin një numër total prej 32 godina gjykatash. Në fakt janë sot kemi 38 gjykata, së bashku me ato administrative të krijuara rishtas, por një pjesë e këtyre të fundit e kryejnë aktivitetin e tyre në ambientet e gjykatës së rrethit gjyqësor përkatës.

Gjykata është një institucion, veprimtaria e së cilës dallon nga institucionet e tjera të administratës shtetërore. Aktiviteti i gjykatës zhvillohet në tre drejtime kryesore, të cilat përcaktojnë tre zona që nevojitet të ketë godina e gjykatës, në mbështetje të operacioneve gjyqësore që kryhen brenda saj dhe që janë:

1. Zona e gjykimit, ku ndodhen sallat e gjyqit;
2. Zona administrative, ku ndodhen zyrat e gjyqtarëve dhe administratës;

¹⁰Instrument for pre-accession assistance (IPA II) “Indicative strategy paper for Albania” (2014-2020) adopted on 18/08/2014

¹¹ Akt gjykimi i Dhomës së Madhe i 17.07.2014 në çështjen Svinarenko dhe Slyadnev kundër Ruisë (numrat e aplikimit 32541/08 dhe 43441/08. Në këtë çështje, dimensionin e kafazit metalik ishte rreth 1,5 me 2,5 metra.

30	Gj. Rr. Vlorë										
31	Gj. Rr. Krimet Rënda										
32	Gj. Ap. Administrativ										
33	Gj. Adm. Durrës										
34	Gj. Adm. Gjirokastrë										
35	Gj. Adm. Korçë										
36	Gj. Adm. Shkodër										
37	Gj. Adm. Tiranë										
38	Gj. Adm. Vlorë										

(Shiko shënimin)¹²

Sikundër pasqyrohet, një pjesë e godinave të gjykatave janë ndërtuar të reja. Këto ndërtime, (gjithsej 6), janë realizuar pas vitit 2000. Gjykata e Rrethit Mat në 2001; Gjykata e Rrethit Kavajë në 2003; Gjykatat e Krimeve të Rënda në 2006, Gjykatat e Apeleve Korçë dhe Vlorë në 2008 dhe Gjykata e Rrethit Korçë në 2010. Tre prej këtyre ndërtimeve janë realizuar me fonde të buxhetit të shtetit, (Mati, Kavaja dhe Korça), ndërsa tre të tjerat janë realizuar me fonde të BE-së. Aktualisht është në proces ndërtimi i godinës së re të Gjykatës së Apelit Shkodër, i cili është investim i buxhetit të shtetit, filluar në tetor 2014.

- Godinat e ndërtuara të reja garantojnë salla gjyqi të pajisura e të mobiluara në përputhje me normat e solemnitetit e të sigurisë dhe të mjaftueshme në raport me numrin e gjyqtarëve. Në këto godina gjyqtarët dhe stafet administrative mbështetëse kanë sipërfaqe të mjaftueshme pune e janë të vendosur në mënyrë të tillë që lehtësojnë komunikimin e punën e përditshme. Zona e shërbimit të publikut është e veçantë dhe garanton të gjitha premiset për shërbim cilësor të shpejtë e transparent. Kjo vendosje nga ana tjetër, është në mbështetje të normave të sigurisë, duke shmangur kontaktet e panevojshme me zonat e tjera të godinës, ku zhvillohen gjyqet, apo ku janë vendosur zyrat e gjyqtarëve. Futja e konceptit të katit të nëndheshëm për hyrjen e të pandehurve në dhomat e izolimit e më tej në sallat penale, është gjithashtu në mbështetje të elementëve të sigurisë. Në tërësi vërehet se, në godinat e reja është arritur të aplikohen skema të brendshme funksionale, të cilat kanë ardhur duke u perfeksionuar nga një ndërtim te tjetri, në përmbushje jo vetëm të standardeve të punës, por edhe atyre të sigurisë.

- Në investimet e realizuara në godinat ekzistuese, të cilat ju janë nënshtruar rikonstruksioneve të plota, është arritur të zgjidhen mjaft prej problemeve, që kishin gjykatat ku ato janë aplikuar. Në rastet kur këto investime kanë realizuar edhe zgjerim të sipërfaqes ekzistuese nëpërmjet shtesave të katit, apo atyre anësore, efektiviteti i tyre ka qenë më i lartë. Gjithsesi, gjatë rikonstruksioneve të godinave ekzistuese, nuk arrihet të aplikohen të plota të gjitha standardet e kërkuara për këto institucione, për shkak të kufijve që vendosin strukturat mbajtëse ekzistuese.

Me përjashtim të godinave të ndërtuara të reja pas vitit 2000, godinat e tjera të gjyqësorit janë ndërtime të para viteve '80. Ky fakt, për kushtet e vendit tonë nuk përkthehet thjesht në vite amortizimi, por vjen si një fakt i pakundërshtueshëm i ndërtimeve të realizuara me materiale të një cilësie të dobët; i ndërtimeve të realizuara me konstrukcion mur-mbajtës, të cilat nuk

¹² Shënime për të dhënat e tabelës :

Me termin "rikonstruksion i pjesshëm" kihet parasysh përmirësime që i janë bërë godinës për aspekte të veçanta të saj.

Gjykata e rrethit gjyqësor Tiranë po kryen një rikonstruksion të godinës së marrë nga ish OST dhe do ti shtohen 13 salla gjyqi, kjo për dhomën civile

janin mundësi për ndryshime strukturore dhe ajo që është më e rëndësishmja, pjesa më e madhe e tyre nuk kanë qenë projektuar për godina gjykatash, por kanë patur destinacione nga më të ndryshmet. Dy faktorët e fundit janë tepër kufizues gjatë ndërhyrjeve rikonstruktive të cilat synojnë ndryshimin e skemës së brendshme funksionale, apo zgjerimin e sipërfaqes së punës. Në fakt, të dyja këto synime janë të lidhura në mënyrë bashkëvepruese me njëra tjetrën. Ndryshimi i skemës së brendshme nuk realizohet dot në mungesë të sipërfaqes së punës dhe nga ana tjetër, shtimi i sipërfaqes së punës është direkt i kushtëzuar nga ndërtimi i skemës së brendshme konstruktive. Në gjuhë më të thjeshtë kjo do të thotë se në rastin kur një godinë ka qenë projektuar për një institucion tjetër administrativ, është e pamundur të krijohen hapësira më të mëdha se ato ekzistuese, të cilat mund të nevojiten për krijimin e sallave të reja të gjykimit, të një arkive më të madhe, apo të një sallë mbledhje. Në mjaft raste godinat ekzistuese të gjykatave janë të rrethuara nga godina të tjera private, apo shtetërore, të cilat e bëjnë praktikisht të pamundur realizimin e shtesave anësore.

Për shkak të kufizimeve të mësipërme, zgjidhja e problemit të sipërfaqes së punës në disa gjykata, si p.sh., Gjykata e Lartë, Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, Gjykata e Apelit Tiranë, Gjykata e Rrethit Berat, Gjykata e Rrethit Durrës, vjen si alternativë e vetme, nëpërmjet ndërtimit të godinave të reja, ose rikonstruksionit të ndonjë godine tjetër ekzistuese që ofron sipërfaqe të mjaftueshme për përshtatje. Raste të tilla janë aplikuar me sukses për Gjykatën e Apelit Gjirokastrë, Gjykatën e Rrethit Pogradec, godinat e të cilave kanë arritur të përshtaten, për godina gjykatash me standarde të kënaqshme pune e sigurie.

Për gjykatat e Tiranës të të treja niveleve, ka vite që janë hartuar studime dhe bërë plane strategjike, për një akomodim definitiv të tyre. Më i fundit ndër këto ishte ai i ndërtimit të një Pallati Drejtësie, fondi për realizimin e të cilit llogaritej të ishte 13 – 17 milion Euro. Në kompleksin e Pallatit të Drejtësisë u projektua të akomodoheshin të tre gjykatat e Tiranës, por ky projekt nuk arriti të gjejë zbatim. Për rrjedhojë, zgjidhjet për akomodimin e gjykatave të Tiranës, paraqiten aktualisht si sfida tepër të vështira për pushtetin gjyqësor, pasi veç mbështetjes me fonde investimesh, kërkojnë gjetjen e terreneve, për zbatim. Sigurimi i shesheve të ndërtimit përbën sot një nga problemet më të vështira, për zgjidhjen e të cilave kërkohet një bashkëpunim shumë më veprues me pushtetin vendor.

-Falë ndërhyrjeve të pjesshme rikonstruktive të realizuara gjatë 15 viteve të fundit, në godinat e gjykatave është arritur të bëhen përmirësime të ndjeshme duke përmirësuar kushtet e punës e gjykimit afër tendencave bashkëkohore si dhe janë shoqëruar edhe me përmirësime të rifiniturave të tyre. Realizimi i këtyre ndërhyrjeve është bërë në aspekte të veçanta të standardeve e sidomos është realizuar përmirësimi i shërbimit të publikut në ambiente të veçanta. Pavarësisht efekteve pozitive që kanë dhënë këto përmirësime në punën e përditshme të gjykatave, ato nuk arrijnë të plotësojnë të gjithë kërkesat e funksionimit bashkëkohor që kërkohet për një gjykatë.

Një nga problemet më të ndjeshme që ka të bëjë me shërbimin e shpejtë, solemn e transparent është mungesa e sallave të mjaftueshme për gjykim. Në mungesë të sallave, gjyqet zhvillohen në zyra gjyqarësh, e në këto rrethana është më se e evidente, që nuk mund të flitet as për solemnitet, e as për siguri të palëve në proces. Për të qenë më konkret lidhur me gjendjen e sallave, sqarojmë se në objektivat tona, kemi përcaktuar arritjen e standardit; një sallë gjyqi për dy gjyqarë. Faktikisht kemi godina si ajo e Gjykatës së Rrethit Elbasan, ku ka vetëm dy salla gjyqi për 14 gjyqarë; Gjykata e Rrethit Durrës ka 4 salla gjyqi për 17 gjyqarë; Gjykata e Rrethit Shkodër ka 4 salla gjyqi për 14 gjyqarë; Gjykata e Rrethit Tropojë ka vetëm 1 sallë gjyqi për 4 gjyqarë, pa përmendur këtu gjykatat e Tiranës, të cilat u përmendën mjaft më

sipër e nga të cilat rekordin e mban Gjykata e Rrethit, ku 76 gjyqtarët e saj kanë vetëm 14 salla gjyqi.

Elementët e përmendur si sipërfaqet e nevojshme të punës për gjyqtarët e stafin administrative, numri i sallave të mjaftueshme për të realizuar të gjitha proceset gjyqësore në to, ambient i veçantë i shërbimit të publikut, ambientet e nevojshme e të sigurta të qëndrimit të të pandehurve përpara se të paraqiten në seance gjyqësore, skema funksionale në shërbim të ndarjes së flukseve që marrin pjesë në gjykatë e në shërbim të sigurisë së tyre, janë kritere mbi të cilat vendoset kryerja e investimeve në godinat e gjykatave.

Që nga viti 2009 ka patur projekte të gatshme për ndërtimin e gjykatave të rrethit Elbasan, Shkodër si dhe atë të Apelit Shkodër, por në kushtet e pamjaftueshmërisë së fondeve Gjykata e Apeli Shkodër filloi ndërtimin në tetor 2014 dhe do të përfundojë në 2016 dhe gjykata e rrethit gjyqësor Elbasan do të fillojë ndërtimin në 2015 e do të përfundojë në 2016/2017 në varësi të fondeve në dispozicion.

Krijimi i gjykatave administrative, ka nxjerrë në prioritet ndërtimin e gjykatës së apelit administrativ e cila kryen funksionin e saj në kushte jashtëzakonisht të vështira sidomos në drejtim të pamjaftueshmërisë së hapësirave ku është vendosur. Ky ndërtim është planifikuar të fillojë në vitin 2015.

Në një vlerësim të përafërt, për realizimin e ndërhyrjeve infrastrukturore në gjyqësor do të duhej një alokim fondesh prej 300 milion lekë çdo vit për arritjen e ndërhyrjeve deri në vitin 2020.

Gjithashtu duhet mbajtur parasysh që këtu nuk janë përfshirë nevojat buxhetore për ndërhyrjet në godinat e gjykatave që ishin përfshirë në Pallatin e Drejtësisë, të cilat do të financoheshin nga fondet e BE.

Lista prej 25 gjykatash të analizuara për infrastrukturën përfshin edhe ato gjykata, godinat e të cilave nuk janë përfshirë në planet e afërta të investimeve të hartuara nga Zyra. Ndërkohë, në këtë listë janë përfshirë vetëm disa nga gjykatat, të cilat janë projektuar në planet buxhetore afatmesme.

Bazuar në sa më lart konstatohet, në vijim do të jepen në mënyrë të përmbledhur problematikat që paraqesin ato godina gjykatash, që janë përfshirë në projektet tona të investimeve dhe që nevojitet të financohen.

Ndërtimi i godinës së re të Gjykatës së Rrethit Durrës.

Kjo gjykatë ka në stafin e saj 17 gjyqtarë. Të gjithë gjyqtarët e kësaj gjykate, janë vendosur në zyra të cilat i ndajnë me sekretaret gjyqësore. Gjykata ka në dispozicion vetëm katër salla, nga të cilat tre civile dhe një penale së cilës i mungon dhoma e izolimit. Për këtë arsye një pjesë e mirë e proceseve gjyqësore zhvillohet në zyrat e gjyqtarëve. Gjykatës i mungon ambienti i marrëdhënieve me publikun. Komunikimi me këtë ambient, (kryesekretarinë), realizohet nga dritarja e kësaj të fundit.

Gjykata ka një hyrje kryesore nga e cila futet si administrata dhe gjyqtarët, ashtu edhe publiku. Hyrja e të pandehurve bëhet nga oborri në pjesën e pasme të godinës.

Në tërësi godina e gjykatës paraqet dy probleme kryesore:

1. Mungesë të sipërfaqes së punës
2. Mungesë të skemës funksionale

Mungesa e këtyre dy elementeve kryesore sjell për pasojë mungesën apo deficiencën e elementeve të sigurisë. Godina e gjykatës ka pësuar ndryshime gjatë viteve duke realizuar shtesa kati etj., për rritjen e sipërfaqes së punës, por pa zgjidhur tërësisht nevojat e saj. Pozicionimi i saj nuk jep mundësi për zgjerime të tjera prandaj ndërtimi i një godine të re do të mund të plotësojë nevojat për salla dhe ambiente të tjera, për të cilat kjo gjykatë ka nevojë. Nga ana tjetër, godina e re do të mundësojë aplikimin e një skeme funksionale sipas standardeve të kërkuara dhe do të rrisë elementet e sigurisë.

Ndërtimi i godinës së re të Gjykatës së Rrethit Berat

Gjykata e Rrethit Berat është e vendosur në një godinë dykatëshe të ndërtuar në vitin 1980. Kjo godinë është rikonstruktuar gjatë vitit 1989 dhe më pas në vitin 1997. Godina ka tre salla gjyqi, dy prej të cilave janë të vendosura në katin e dytë dhe e treta në katin e parë. Një sallë e katërt është adoptuar duke bashkuar dy zyra në katin përdhe të godinës. Ndonëse godina ka pësuar përmirësime të vazhdueshme në rifiniturat e saj, kompozimi i brendshëm i ambienteve të saj është jashtë parametrave të kërkuar për godinat e gjykatave. Kështu p.sh.:

- në këtë godinë ka vetëm një hyrje për të gjithë flukset – gjyqtarët e administratën, publikun dhe të pandehurit, gjë që shkakton përplasjen e sigurtë të këtyre flukseve në kundërshtim me normat e punës dhe të sigurisë për gjykatat.
- sallat e gjyqit nuk janë të pajisura me boksin e të pandehurit. Faktikisht mungojnë dhomat e izolimit dhe të gjithë komponentët e tjerë që e dallojnë një sallë gjyqi nga një sallë e zakonshme mbledhjesh, duke renditur këtu veç boksit të të pandehurit edhe dhomat e këshillimit, hyrjet e veçanta për trupin gjykues, publikun dhe të pandehurin.
- Në godinë nuk ka një ambient sipas standardeve për marrëdhëniet me publikun.
- Godina konsiderohet me sipërfaqe të pamjaftueshme për stafin, që punon në të dhe me mungesa të elementëve të sigurisë.

Këto mungesa janë thelbësore dhe bëjnë që godina e gjykatës së Beratit, të mos plotësojë kushtet e nevojshme për godinat e gjykatave. Pozicionimi i kësaj gjykate është i disfavorshëm për ndonjë zgjerim të mundshëm, duke e lënë kështu të pazgjidhshëm problemin e shtimit të sipërfaqes së punës, që për këtë godinë rezulton e pamjaftueshme. Në këto rrethana, mundësia e vetme për zgjidhje, mbetet ndërtimi i një godine të re. Për këtë gjatë vitit 2016 është planifikuar hartimi i projektit teknik, zbatimi i të cilit mendohet të realizohet gjatë periudhës dy vjetore 2017-2018.

Ndërtimi i godinës së re të Gjykatës së Rrethit Shkodër

Gjykata e Rrethit Shkodër ka në stafin e saj 14 gjyqtarë dhe 5 salla gjyqi (2 penale, 3 civile), nga të cilat 4 shfrytëzohen nga Gjykata e Rrethit Shkodër dhe 1 nga Gjykata Administrative e Shkallës së Parë Shkodër, e cila është e vendosur në të njëjtën godinë. Godina aktuale ka mjaft mungesa që lidhen me skemën funksionale, me elementët e sigurisë, si dhe nuk ofron mundësi për një shërbim cilësor e transparent ndaj publikut. Investimet e pjesshme të kryera gjatë periudhës 2000-2004, kanë ndikuar në përmirësimin e gjendjes së ambienteve, por përsëri mbeten evidente mungesat që ajo paraqet në këto drejtime. Me akomodimin në këtë godinë edhe të Gjykatës Administrative të Shkallës së Parë Shkodër, situata është vështirësuar edhe më shumë. Gjatë vitit 2009 është hartuar projekti teknik për ndërtimin e godinës së re. Prej kësaj periudhe kjo gjykatë është planifikuar për t'u mbështetur me fonde buxhetore, por deri më tani nuk është bërë e mundur dhënia e tyre, si nga buxheti i shtetit, ashtu dhe nga projekte të tjera si IPA.¹³

¹³ **Shënim 1:** Ndër gjykatat të cilat janë vlerësuar se nevojiten të reja janë edhe Gjykata e Lartë, Gjykata e Apelit Tiranë dhe Gjykata e Rrethit Tiranë. Të tre këto gjykata ishin projektuar të realizoheshin me fonde të projektit IPA 2012 të Komisionit evropian, gjë që nuk u realizua dot dhe për këtë arsye, nevojitet që investimi për këto gjykata të garantohet nga buxheti i shtetit.

Rikonstruksion i plotë i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Përmet.

Mbas një ndërprerjeje disa vjeçare, në vitin 2010 kjo gjykatë rifilloi aktivitetin e saj. Godina ekzistuese paraqet mangësi në drejtim të skemës së brendshme funksionale, që duhet të kenë gjykatat. Konkretisht, ka nevojë krijim të ambientit për shërbimin e publikut; dhoma izolimi për të pandehurit; ristrukturim të rrjeteve inxhinierike si ai elektrik, kompjuterik etj. Nga ana e gjykatës dhe në konsulencë me Zyrën është hartuar projekti teknik për rikonstruksionin. Investimi për përmirësimin e situatës është programuar të realizohet në vitet 2016-2017.

Rikonstruksion i plotë i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Kukës

Godina e kësaj gjykate është ndërtim i vitit 1960 dhe është rikonstruktuar gjatë vitit 1999. Gjykata ka në përdorim katin e parë dhe të dytë të godinës. Në ambientet e tjera të saj janë akomoduar institucione si Prokuroria Rrethit, Arkiva e Shtetit etj. Mangësitë që paraqet kjo godinë janë të ndryshme. Problemi kryesor ka të bëjë me nevojën për riorganizim të ambienteve, me qëllim aplikimin e një skeme të re bashkëkohore e në përputhje me parametrat e sigurisë. Të tjera nevoja të saj janë për ripërtëritje tërësore apo pjesore të rrjeteve; instalime të reja të sigurisë etj. Reduktimi i numrit të gjyqtarëve sipas Dekretit të Presidentit nr. 7818, datë 16.11.2012, ka zbutur problemin e sipërfaqes së punës. Nga vlerësimet e bëra, mendohet që rikonstruksioni duke aplikuar shtesa anësore të godinës do të përmirësojë kushtet e punës dhe do të mund të sigurojë ndarjen e pjesës së godinës që ka në përdorim gjykata nga përdoruesit e tjerë të së njëjtës godinë. Arritja e këtij objekti do të përmirësojë ndjeshëm elementët e sigurisë, të cilat aktualisht mungojnë.

Rikonstruksion i plotë i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Gjirokastrë

Godina e kësaj gjykate është ndërtim i vitit 1989. Në këtë godinë janë të vendosur edhe institucionet e Prokurorisë, Përmbarrimit, Avokatit të Shtetit si dhe Gjykata Administrative e Shkallës së Parë Gjirokastrë. Gjykata ka 6 gjyqtarë dhe 3 salla gjykimi, 2 nga të cilat shfrytëzohen nga Gjykata e Rrethit Gjirokastrë dhe 1 sallë nga Gjykata Administrative. Asnjë sallë gjyqi nuk është konceptuar të funksionojë si penale pasi mungon vendqëndrimi për të pandehurit dhe ambiente të tjera ndihmëse. Gjykata, ka një ambient për marrëdhëniet me publikun, i cili ka nevojë të përmirësohet në përputhje me standardet bashkëkohore të ofrimit të këtij shërbimi. Për mungesat si më lart, është e nevojshme kryerja e investimit për realizimin e rikonstruksionit të plotë të godinës ekzistuese. Është i gatshëm projekti teknik, por me vendosjen e gjykatës administrative, mund të ketë nevojë për rishikim të tij. Në këtë mënyrë, do të garantohet funksionimi normal i aktivitetit edhe për Gjykatën Administrative Gjirokastrë.

Rikonstruksion i plotë i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tropojë

Godina ekzistuese ekzistuese e gjykatës është një ndërtim dykatësh me sipërfaqe të përgjithshme prej 313 m². Në të njëjtën godinë me gjykatën është vendosur dhe Prokuroria e Rrethit Tropojë, si dhe Zyrat e Përmbarrimit. Fakti që godina ka disa përdorues dhe një hyrje të vetme, e klasifikon skemën e brendshme si jo funksionale. Gjykata ka në stafin e saj katër gjyqtarë dhe vetëm një sallë gjyqi. Mungesa e sipërfaqes së punës, si dhe mungesa e skemës funksionale, bëjnë të nevojshëm kryerjen e rikonstruksionit për përmirësimin e situatës.¹⁴

Shënim 2: është në proces ndërtimi i godinës së re të Gjykatës së Apelit Shkodër, që është planifikuar të përfundojë në tetor 2016. Është alokuar gjithashtu një pjesë e fondit për fillimin e punime për ndërtimin e godinës së re të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Elbasan.

¹⁴ **Shënim 3:** Gjykatat Administrative të Shkallës së Parë, me përjashtim të asaj të Tiranës, janë akomoduar në godinat ekzistuese të gjykatave respektive të rretheve. Në varësi të mundësive që ofronin këto të fundit, kushtet e akomodimit të këtyre gjykatave variojnë nga një

- Kushtet fizike të sallave të gjyqit, të zyrave të gjyqtarëve dhe zyrave të personelit gjyqësor

Në lidhje me këtë pikë bazuar në të dhënat e dërguara, 12 nga 25 gjykata ose nuk kanë raportuar probleme, ose kanë parashtruar se janë të pajisura me një infrastrukturë të nevojshme. Mungesa e sallave të gjyqeve është vlerësuar nga vetë gjyqtarët si faktor që pengon aksesin e publikut në gjykata në masën 30%¹⁵. Ndërkohë 10 nga 25 kanë paraqitur nevojën për përmirësime ose kanë theksuar se kushtet e punës janë të papërshtatshme. Këto të dhëna paraqiten në mënyrë më të detajuar për secilën gjykatë më poshtë.

Në **Gjykatën e Apelit Gjirokastrë**, na është informuar se të gjitha zyrat dhe dy sallat e gjykimit janë të pajisura me infrastrukturën e nevojshme si dhe me mjetet e punës (tavolina, raftet dhe dollapë). Këto të fundit janë në gjendje shumë të mirë. Po ashtu, edhe në lidhje me pajisjet e teknologjisë së informacionit, sallat e gjykimit, zyrat e gjyqtarëve dhe të punonjësve të administratës gjyqësore kanë kompjutera, printera, dhe aty ku është e nevojshme fotokopje, fotokopje multifunksionale dhe fax (në zyrën e kryetarit).

Gjykata e Apelit Tiranë është e pajisur me infrastrukturën dhe mjetet e nevojshme për të ushtruar funksionet e saj. Kështu, sallat e gjyqit janë të veshura me rimeso druri, kanë kondicioner, sistem elektrik të mirë, kompjutera, printera, UPS dhe sistem audio, dhe 3 mikrofona. Çdo gjyqtar ka në zyrën e tij kompjuter, printer, dhe aksesori të tjerë të nevojshëm. Mjetet e nevojshme për punën nuk mungojnë as për sekretaret të cilat janë të akomoduar në paradhomat e zyrave të gjyqtarëve.

Gjykata e Rrethit Gjyqësor Sarandë, salla penale i përmbush të gjithë parametrat: ka një vendqëndrim të izoluar prej hekuri për të pandehurin, podium dëshmitarësh, bokse, sistem audio dhe monitor të madh për publikun. Gjithashtu, të katër sallat kanë podium për trupin gjykues, vend për sekretarinë, vende me mobilizim të lëvizshëm për palët, avokatët e tyre dhe të interesuarit, por nuk janë të pajisur me një vend të veçantë për dëshmitarët dhe shtypin. Serverin së bashku me sistemin kompjuterik dhe atë të printimit nevojitet të zëvendësohet pasi nuk i përgjigjet teknologjisë bashkëkohore.

Gjykata Administrative të Shkallës së Parë Durrës, kompjuterat dhe printerat janë të mjaftueshëm për çdo zyrë dhe punonjës personeli dhe janë blerë të reja gjatë vitit 2014.

Gjykata e Rrethit Gjyqësor Lushnjë i ka të gjitha sallat të pajisura me kompjutera, por referohet mungesa e printerave në sallat e gjyqit. Përsa i përket kushteve fizike, karriget e sallave të gjyqeve nuk janë në gjendje shumë të mirë. Në sallën penale është një vend i posaçëm për qëndrimin e personave të paraburgosur, në formë katrore, i rrethuar nga të gjitha anët me hekur i cili nuk është shumë i përshtatshëm për kohën dhe me pajisjet e tjera të sallës.

rreth në tjetrin. Më problematike në këtë drejtim paraqiten Gjykata Administrative e Shkallës së Parë Durrës dhe ajo e Gjirokastrës. Kjo e fundit mendohet të zgjidhet me rikonstrukcionin që është planifikuar për godinën e Gjykatës, si më lart është relatuar. Sa i takon asaj të Durrësit, e cila aktualisht është e vendosur në një godinë me Zyrën Përmbartimore dhe Shërbimin e provës, mbetet për një zgjidhje më të largët, në varësi të ecurisë të projektit për ndërtimin e godinës së re të Gjykatës së Rrethit Durrës.

¹⁵ Center for Transparency and Free Information "Cfarë thonë gjykatësit: Reforma në drejtësi, aksesin në gjykata, korrupsioni në gjyqësor. Anketimi II me gjykatësit e shkallës së parë", Tiranë 2014, fq.4

Gjykata e Rrethit Gjyqësor dhe ajo Administrative të Shkallës së Parë Korçë, i ka të gjitha zyrat e personelit gjyqësor të pajisura me kompjutera, printera dhe me pajisjet e nevojshme për përmbushjen e detyrave dhe funksioneve. E njëjta gjë konstatohet edhe për **Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Fier**, ku mjediset e punës referohet të jenë të pajisura me pajisjet bazë të punës. Infrastruktura fizike e nevojshme si dhe pajisja me mjete teknologjike është e favorshme edhe në **Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Pukë**, në **Gjykatën e Apelit Vlorë** dhe në **Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Krujë**.

Gjithashtu as **Gjykata Administrative e Shkallës së Parë Tiranë**, **Gjykata Administrative e Shkallës së Parë Gjirokastrë**, **Gjykata e Rrethit Gjyqësor Kavajë** nuk raporton probleme në lidhje me këtë pikë. Kushtet e sallave të gjyqit, zyrave etj., në **Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Pogradec**, janë të gjitha shumë të mira. Nuk ka nevojë për investim, pasi edhe për pajisjet teknologjike janë plotësuar kërkesat duke përfshirë edhe materiale rezervë në rast dëmtimi.

Në **Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Kukës** është evidentuar nevoja për mobilim të ri, pavarësisht se në tërësi sallat dhe zyrat e gjyqtarëve janë të pajisura me kompjutera dhe printera. Gjithashtu, në **Gjykatën Administrative të Shkallës së Parë Vlorë** shihet e nevojshme shtimi i kompjuterave, printerave, pajisja e zyrave, etj. Nevoja për pajisjen me kompjutera, printera të rinj dhe sistem fonie është ekzistente edhe në **Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Lezhë**.

Infrastrukturë të papërshtatshme paraqesin edhe zyrat e gjyqtarëve dhe të administratës gjyqësore në **Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Tropojë**. Në këtë të fundit evidentohet mungesa e sistemit të ngrohjes dhe përdorimi i mjeteve teknologjike tejet të amortizuara. Ky problem i fundit është hasur edhe nga **Gjykata e Krimeve të Rënda, Shkalla e Parë Tiranë**.

Mjediset e **Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Berat** kanë komoditetin e nevojshëm, por nevojitet rinovimi i pajisjeve elektronike si dhe vendosja e një monitori në hyrje të gjykatës që të transmetojë informacione të nevojshme. Kurse në **Gjykatën e Apelit Shkodër** nuk mungon pajisja me mjetet e nevojshme të punës, por në tërësi kushtet janë jo shumë të përshtatshme dhe vihet re mungesa e një dhome të mirëfilltë këshillimi për gjyqtarët. Gjithsesi duke qenë se një godinë tërësisht e re po ndërtohet për këtë gjykatë, këto nevoja do të përmbushen plotësisht. Kushtet e sallave dhe zyrave në përgjithësi janë problematike edhe në **Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Durrës**, si nga pikëpamja teknike ashtu edhe nga madhësia e tyre (p.sh. ka mungesë printerash në sallat e gjykimit).

2.3 Numri i sallave të gjyqit, aplikimi i sistemit audio.

Pothuajse shumica e gjykatave e kanë të instaluar sistemin audio të regjistrimit – 18 nga 25 gjykata. Në 6 prej tyre nuk funksionon ende sistemi audio dhe këtu përfshihen edhe ato gjykata në të cilat është bërë instalimi i pajisjeve të nevojshme, por pritet vetëm që teknologjia të vendoset në funksion. 13 nga 25 gjykata cilësojnë numrin e sallave të gjykimit si të pamjaftueshëm për të përballuar fluksin e çështjeve. Më poshtë gjenden në mënyrë të përmbledhur gjetjet në lidhje me këtë pikë:

- **Gjykata e Apelit Gjirokastrë** operon me dy salla gjykimi, një për çështjet penale dhe një për ato civile. Në të dyja është instaluar infrastruktura përkatëse për funksionimin e sistemit audio.
- **Gjykata e Apelit Tiranë** ka gjashtë salla gjyqi, të gjitha të pajisura me sistemin audio.

- **Gjykata e Rrethit Gjyqësor Sarandë** ka katër salla gjyqi në të cilat është instaluar sistemi audio i regjistrimit. Gjithsesi, numri i sallave nuk i përgjigjet nevojave që dikton numri i seancave gjyqësore.
- **Gjykata Administrative e Shkallës së Parë Durrës** ka vetëm një sallë gjyqi dhe kjo është e pamjaftueshme pasi katër gjyqtarët e kësaj gjykate zhvillojnë mesatarisht në ditë 8-15 seanca. Instalimi i sistemit audio pritet të ndodhë në vijim.
- **Gjykata e Rrethit Gjyqësor Përmet** është e pajisur me dy salla gjyqi. Përshtatja e ambienteve në funksion të sistemit audio është bërë në fillim të vitit 2014 me ndihmën e USAID-it dhe Ministrisë së Drejtësisë.
- **Gjykata e Rrethit Gjyqësor Lushnjë** ka katër salla gjyqesh të mjaftueshme për momentin (1 penale, 3 civile) dhe ato janë të pajisura me sistemin audio me ndihmën e USAID-it.
- Në **Gjykatën Administrative të Shkallës së Parë Korçë**, ka vetëm një sallë gjyqi e cila cilësohet si e pamjaftueshme për fluksin mesatar të seancave që zhvillohen çdo ditë. Në këtë sallë është implementuar sistemi audio.
- Në **Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Elbasan** funksionojnë vetëm dy salla gjykimi që përdoren vetëm për çështjet penale. Ato janë të pajisura me sistemin audio të regjistrimit. Gjithsesi, vërehet mungesë e theksuar e sallave jo vetëm për çështjet penale, por edhe për ato civile dhe këto të fundit për këtë shkak gjykohen në zyrat e gjyqtarëve.
- **Gjykata Administrative e Shkallës së Parë Tiranë** disponon 7 salla gjykimi. Në gjykatë ende nuk është instaluar sistemi i regjistrimit audio të seancave gjyqësore. Pasur parasysh ngarkesën e madhe që përballon kjo Gjykatë në raport me 16 gjyqtarë që ka në organikë kjo Gjykatë, numri i sallave është relativisht i vogël.
- Në **Gjykatën e Shkallës së parë Pogradec** ka 4 salla gjyqi me kapacitet normal e që janë të mjaftueshme duke patur parasysh fluksin e çështjeve. Sistemi audio është po ashtu i implementuar.
- **Gjykata e Rrethit Gjyqësor Kukës** ka një sallë gjyqi penale, e cila deri diku i përmbush kriteret, por kërkon mobilim. Po ashtu tre sallat civile të kësaj gjykate janë të vogla dhe të papërshtatshme për një gjykim, dhe si të tilla kërkojnë një rikonstruksion të plotë. Nëpërmjet iniciativës së USAID-it është bërë i mundur instalimi i sistemit audio, i cili pritet të funksionojë shumë shpejt.
- **Gjykata Administrative e Shkallës së Parë Vlorë** ka vetëm dy salla gjykimi të cilat nuk janë të mjaftueshme për përballimin e fluksit (nevojiten edhe dy të tjera).
- **Gjykata e Rrethit Gjyqësor Fier** ka pesë salla gjykimi të pajisura me sistemin audio, por për shkak të fluksit do të ishte mirë shtimi me të paktën tre salla të tjera gjyqësore.
- Në **Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Pukë** janë në funksion tre salla gjykimi në të cilat aplikohet sistemi audio. Këto salla u përgjigjen nevojave që dikton fluksi i seancave gjyqësore.
- **Gjykata e Rrethit Gjyqësor Gjirokastrë** ka gjithsej tre salla gjykimi por për shkak të numrit të madh të çështjeve numri i tyre është i pamjaftueshëm. Edhe në këtë gjykatë aplikohet sistemi audio.
- **Gjykata e Apelit Vlorë** ka katër salla gjykimi të cilat u përgjigjen fluksit të seancave gjyqësore, dhe janë plotësisht të pajisura me aparaturat teknologjike për regjistrimin audio dhe video.

- **Gjykata e Rrethit Gjyqësor Krujë** ka tre salla (1 penale dhe 2 civile) dhe në të treja përdoret normalisht sistemi audio i regjistrimit. Për shkak të fluksit është e nevojshme edhe një sallë tjetër penale.
- **Në Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Lezhë**, ndodhen katër salla gjykimi, nga të cilat njëra përdoret kryesisht për zhvillimin e gjykimeve penale. Evidentohet pamjaftueshmëri e këtyre sallave, gjë që ka sjellë për pasojë që disa gjykime të zhvillohen në zyrat e gjyqtarëve. Në të njëjtën kohë kjo gjykatë është e para që ka implemetuar sistemin audio (02.04.2012) i cili është mbështetur financiarisht nga USAID.
- **Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tropojë** ka vetëm një sallë penale e cila njoftohet të jetë e pamjaftueshme. Përsa i përket aplikimit të sistemit audio ai është instaluar por pritet të vihet në funksionim në mars të 2015.
- **Në Gjykatën e Krimeve të Rënda, Shkallë e Parë Tiranë** gjenden 4 salla gjyqësore të cilat i përgjigjen fluksit të momentit. Në të gjitha këto salla është instaluar sistemi audio nëpërmjet projektit Just të USAID-it.
- **Gjykata e Rrethit Gjyqësor Berat** ka katër salla gjykimi, që rezultojnë të jenë të pamjaftueshme. Në Qershor të 2013 është instaluar sistemi audio i regjistrimit.
- **Gjykata Administrative e Shkallës së Parë Gjirokastrë** ka vetëm një sallë gjykimi. Serveri i regjistrimit audio nuk është instaluar ende për mungesë sipërfaqeje për vendosjen e tij, megjithatë janë blerë të gjitha pajisjet e nevojshme (përfshi serverin) për instalimin e këtij sistemi.
- Tre salla gjyqi funksionojnë në **Gjykatën e Apelit Shkodër**. Sistemi i regjistrimit audio është i instaluar dhe pritet që të vihet në funksion së shpejti.
- **Gjykata e Rrethit Gjyqësor Kavajë**, ka tre salla gjykimi, të cilat cilësohen të mjaftueshme dhe sistemi audio i regjistrimit figuron i instaluar.
- **Gjykata e Rrethit Gjyqësor Durrës** ka katër salla gjykimi. Ato vlerësohen të jenë të pamjaftueshme në raport me fluksin, çka sjell që shumë prej seancave zhvillohen në zyrat e gjyqtarëve. Sistemi i regjistrimit funksionon edhe në këtë gjykatë që prej shtatorit 2012.

2.4 Aksesit i publikut në shërbimet që ofron administrata gjyqësore

9 nga 25 gjykata ose krijojnë kushte të mira për aksesin e publikut në shërbimet që ofron administrata gjyqësore, ose nuk kanë evidentuar probleme në lidhje me këtë çështje. 13 të tjera parashtrajnë ose papërshtatshmërinë e kushteve në lidhje me këtë pjesë ose nevojën për përmirësim të infrastrukturës në funksion të rritjes së cilësisë së shërbimeve të ofruara. Të dhënat në lidhje me pikën 4 gjenden më poshtë të analizuar për secilën gjykatë që është shprehur për këtë nënçështje.

Gjykata e Apelit Gjirokastrë është e pajisur me një Zyrë për Marrëdhëniet me Publikun e cila ka infrastrukturën e nevojshme. Në hyrje të kësaj zyre ndodhet edhe një ambient për pritjen. Gjithashtu, në **Gjykatën e Apelit Tiranë** është organizuar një zyrë informacioni, një sallë pritjeje si dhe çdo informacion në lidhje me çështjet gjyqësore është i aksesueshëm në faqen web të gjykatës www.gjykataeapelitirane.al. Në këtë gjykatë ekziston gjithashtu infrastruktura për aksesin e personave me aftësi të kufizuara, gjë që mungon në **Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Sarandë** dhe në **Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Gjirokastrë**.

Ndërkohë, në **Gjykatën Administrative të Shkallës së Parë Durrës**, si rezultat i mangësisë në ambiente, është e vështirë që të interesuarit të orientohen, duke patur parasysh se në të njëjtën godinë ofrohet dhe shërbimi i përmbarimit dhe ai i provës. **Gjykata e Rrethit Gjyqësor Lushnjë** e ka përshtatur një pjesë të kryesekretarisë në funksion të krijimit të aksesit për publikun, por do të ishte e nevojshme krijimi i një vendi të ri pune për një K/sekretare.

Edhe Kryesekretaria e **Gjykatës së Apelit Shkodër** funksionon si Zyrë e Marrëdhënieve me Publikun. Ndërkohë që dita/ora e hedhjes së shortit, planifikimi i çështjeve, rregullorja e gjykatës, etj., në kuadër të së drejtës për informim janë të publikuara gjithmonë në ambientet e kësaj gjykate.

Gjithashtu, në **Gjykatën Administrative të Shkallës së Parë Korçë**, ka ambiente të veçanta ku individët mund të presin për të marrë shërbime nga gjykata. E njëjta gjë nuk mund të thuhet për **Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Krujë**, ku mungon një zyrë e veçantë ku mund të ofrohet shërbimi ndaj të interesuarve në marrjen e vërtetimeve, kopjen e vendimeve, dorëzimin e kërkesë-padive, etj.

Ambientet e kryesekretarisë në **Gjykatën Administrative të Shkallës së Parë Tiranë**, janë shumë të vogla dhe të papërshtatshme për të përballuar me cilësi dhe shpejtësi fluksin e veprimeve. Edhe në **Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Lezhë** nuk ka ambiente të mjaftueshme në mënyrë që publiku të qëndrojë në kushte optimale për të marrë shërbimet që ofron administrata gjyqësore. Problem paraqet edhe **Gjykata e Rrethit Gjyqësor Kukës** në lidhje me mungesën e përshtatshmërisë së ambienteve të veçanta për pritjen e njerëzve si dhe për avokatët.

Gjykata e Shkallës së Parë Pogradec ka infrastrukturë të përshtatshme për të krijuar aksesin e nevojshëm. Kryesekretaria ka ambient të bollshëm për publikun para sportelit, me rreth 20 vende për t'u ulur, me tabela orientuese për të gjitha ambientet e shërbimit. **Gjykata Administrative e Shkallës së Parë Vlorë** ka ambiente të kënaqshme, por mungojnë hapësira për studimin e dosjeve gjyqësore nga palët, avokatët, etj. Edhe **Gjykata e Rrethit Gjyqësor Fier** siguron akses të plotë në lidhje me shërbimet e ofruara, informacionin e dhënë nga punonjësit e sekretarisë, kancelarit, etj. Organizim në mënyrë efikase të infrastrukturës në funksion të aksesit, paraqesin gjithashtu **Gjykatat e Rrethit Gjyqësor Pukë, Berat, dhe Kavajë dhe Gjykata e Apelit Vlorë**, vetëm se në këtë të fundit nuk ka një ambient të posaçëm për studimin e dosjeve nga avokatët, përfaqësuesit e palëve, ekspertët, etj., dhe në funksion të aksesit kjo gjykatë vlerëson të nevojshme ngritjen e një faqe zyrtare interneti.

Gjithashtu infrastrukturë të mirë për akses siguron edhe **Gjykata e Krimeve të Rënda, Shkalla e Parë Tiranë**, po theksohet nevoja për rikonceptimin e faqes zyrtare të internetit. **Gjykata Administrative e Shkallës së Parë Gjirokastrë** ka një mjedis shumë të vogël që nuk garanton kushte normale dhe domosdoshmërisht duhet rishikimi dhe shtimi i ambienteve. E njëjta problematikë lidhur me mjediset e ngushta paraqitet edhe nga **Gjykata e Rrethit Gjyqësor Durrës**, çka sjell një cilësi të papërshtatshme të shërbimeve të ofruara.

2.5 Kushtet që garantojnë sigurinë fizike të gjyqtarëve dhe administratës gjyqësore.

Lidhur me sigurinë e gjyqtarëve, Progres Raporti i fundit i Komisionit Evropian për vendin tonë evidenton se “Gjyqtarët ende nuk kanë kushtet adekuate të punës dhe sigurisë. Mbrojtja për gjyqtarët ndaj kërcënimeve dhe presioneve mbetet joadekuate”¹⁶.

¹⁶ Fq. 48

Komiteti Shqiptar i Helsinkit vlerëson se mungesa e kushteve të përshtatshme të sigurisë dhe mbrojtjes në ambientin e punës në gjykata dhe zhvillimi i seancave gjyqësore në zyrat e gjyqtarëve, mund të shkaktojë krijimin e ndonjë situatë të tensionuar, duke vënë në rrezik sigurinë dhe mbrojtjen e gjyqtarit¹⁷.

Siguria fizike e gjyqtarëve në vendin tonë është cenuar në disa raste nga incidente me pasoja të rënda në shëndetin e tyre, të bëra prezent për publikun me anë të medias. Në Shtator të vitit 2011, shpërthimi me eksploziv i makinës ku ndodhej gjyqtari i Shkallës së Parë Vlorë, Skerdilajd Konomi, me pasojë vdekjen tragjike të tij, tronditi mbarë opinionin publik. Unioni i Gjyqtarëve e konsideroi këtë si ngjarje tepër të rëndë që synon të godasë dhe të frikësojë të gjithë sistemin e drejtësisë dhe agjencitë e zbatimit të ligjit.

Një çështje që ka patur vëmendjen e opinionit publik, strukturave ligjzbatuese në vend dhe një sërë aktorësh vendas dhe ndërkombëtarë ka të bëjë me maratonën e seancave gjyqësore në Gjykatën e Krimeve të Rënda ndaj të pandehurit Dritan Dajti. Në media është raportuar mbi kërcënimin e këtij të pandehuri ndaj kryesuesit dhe anëtarëve të trupit gjykues të Gjykatës së Krimeve të Rënda si dhe dorëheqjen dhe mosparaqitjen e vazhdueshme të avokatëve të caktuar kryesisht për përfaqësimin e të pandehurit. Gjithashtu, referuar të dhënave të medias, gjyqtarët nuk kanë paraqitur kallëzim penal as në polici dhe as në prokurori, por megjithatë janë vendosur nën mbrojtje nga strukturat e shërbimit informativ dhe ato të policisë së shtetit.

Gjithashtu, janë raportuar nga media incidente të rënda dhe akte me pasoja në shëndetin e gjyqtarëve, të cilat kanë patur si autor persona që janë gjykuar ose kanë qenë në proces gjykimi nga gjyqtarët e sulmuar. Kështu, mund të përmendet sulmi ndaj gjyqtarës së Shkallës së Parë në Vlorë, M. M., e cila është sulmuar me acid në fytyrë, kërcënimin ndaj gjyqtarës së Shkallës së Parë Tiranë, V. Z., nga një vajzë e re, e cila kishte kërkuar lëshimin e urdhrin të mbrojtjes por që i ishte refuzuar në procesin e gjykuar nga kjo gjyqtare.

7 nga 25 gjykata përgjithësisht garantojnë kushte të mira për sigurinë fizike të gjyqtarëve dhe të administratës gjyqësore. 17 prej tyre shprehen për një siguri jo të plotë dhe për nevojën për të patur përmirësime. Problemet tipike të përmendura për këtë pikë janë mosfunksionimi i detektorëve metalikë, mungesa/nevoja për rritje në numër të stafit të sigurisë, mungesa e pranisë së policisë së shtetit gjatë ditëve të pushimeve zyrtare, të paturit një hyrje të vetme si për gjyqtarët ashtu edhe për publikun, mungesa e pajisjes me kartë aksesi, etj.

Gjykata e Apelit Gjirokastrë ka kushte optimale të sigurisë fizike. Çdo hyrje të sallat e gjykimit është e pajisur me detektorë metalikë dhe në çdo ambient ka kamera sigurie. Në **Gjykatën Administrative të Shkallës së parë Durrës**, gjatë orarit zyrtar është në dispozicion shërbimi i policisë së shtetit gjë që konstatohet edhe nga gjykata të tjera si **Gjykata e Apelit Tiranë** (gjatë orarit 16:00 – 24:00 kjo e fundit merr shërbim sigurie nga një shoqëri private sigurie). Gjykata administrative shprehet se nuk ka nevojë për masa të veçanta sigurie dhe se deri tani nuk ka patur ndonjë rast cenimi të sigurisë fizike

Në gjykatën e Rrethit Gjyqësor Sarandë, në hyrjen kryesore ka një portë metal detektor, por gjithsesi hyrjet e tjera nuk e kanë një të tillë, çka bën që siguria mos të jetë e plotë. Referohet gjithashtu se dhomat e izolimit janë brenda parametrave të sigurisë, por në

¹⁷ Komiteti Shqiptar i Helsinkit, Raport mbi situatën e respektimit të të drejtave të njeriut në Shqipëri për vitin 2012 (publikuar në Janar 2013),

sipërfaqen që lidh këto dhoma me sallën e gjyqit mungon prezenca e një zyre për oficer policie.

Në Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Lushnjë ka një punonjës sigurie i cili më shumë merret, efektivisht me orientimin e palëve nëpër salla. Në pjesën e jashtme të gjykatës qëndron punonjësi i policisë për atë kohë sa është orari zyrtar. Në pjesën e dytë të ditës edhe natën, Gjykata ruhet nga roje private. Shtimi i një punonjësi sigurie shihet i domosdoshëm. Po kështu edhe në **Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Elbasan**, duhet të rritet numri personave në organikën e administratës, të cilët garantojnë sigurinë fizike, dhe nevojitet prania e tyre në sallat e gjykimit.

Në Gjykatën Administrative të Shkallës së Parë Korçë, kushtet që garantojnë sigurinë fizike të gjyqtarëve dhe administratës gjyqësore në përgjithësi janë të mira, megjithatë ka nevojë për përmirësim. Nuk ka në organikë një punonjës sigurie që të mbikëqyrë hyrjen dhe daljen e publikut në sallat e gjykimit.

Në Gjykatën Administrative të Shkallës së Parë Tiranë, funksionon shërbimi i policisë së shtetit me një punonjës policie. Ky i fundit qëndron në një ambient të posaçëm në hyrjen e jashtme të Gjykatës. Gjithashtu gjykata ka edhe një punonjës sigurie, i cili qëndron në hyrjen e publikut. Po kështu nga ZABGJ, gjykatës i është dhënë mundësia të kontraktojë me kontratë pune me afat të caktuar një nëpunës gjyqësor, i cili mund të kryejë disa detyra në sallat e gjykimit (vendosja e palëve në pozicionet e caktuara etj.). Së dyti, pas orarit zyrtar dhe ditët e pushimit javor, ruajtja e Gjykatës bëhet nga një SHRSF e kontraktuar sipas rregullave të prokurimit publik. Duke patur parasysh sipërfaqen e madhe të ambienteve të brendshme dhe të jashtme të gjykatës si dhe numrin e lartë të qytetarëve që paraqiten në të, çmohet e nevojshme që nga Policia e Shtetit të vihet në dispozicion edhe një punonjës tjetër, i cili të qëndrojë në mjediset e brendshme të gjykatës.

Gjykata e Rrethit Gjyqësor Pogradec rekomandon praninë e punonjësve të Policisë së Shtetit çdo ditë në shërbim deri në orën 16:00, pra jo vetëm në ditët zyrtare të punës (në fundjavë mund të ketë gjykime për masat e sigurimit). Në vitet e mëparshme në këtë gjykatë ka patur dy incidente serioze që kanë vendosur në rrezik jetën e gjyqtarëve. Edhe në **Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Kukës**, referohet se kushtet e sigurisë nuk janë në nivelin e kërkuar pasi në të njëjtën portë hyjnë personeli, palët, të pandehurit. Ndërkohë në organikën e institucionit ka një punonjës sigurie.

Mungesa e punonjësve të policisë së Shtetit vihet re edhe në **Gjykatën Administrative të Shkallës së Parë Vlorë** në mënyrë që të bëjë të mundur kontrollin e qytetarëve para hyrjes në sallat e gjykimit si dhe për të garantuar rregullin dhe qetësinë gjatë zhvillimit të seancave. Pamjaftueshmëria e kushteve që garantojnë sigurinë fizike është prezente edhe në **Gjykatat e Rrethit Gjyqësor Fier dhe Tropojë**. Po ashtu në mjediset e **Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Gjirokastrë**, sistemi i sigurisë nuk është i plotë. Në hyrjen kryesore ka një portë metal detektor dhe vlen për tu përmendur se mungon sistemi i kamerave të brendshme dhe të jashtme.

Ndërkohë, në **Gjykatat e Rrethit Gjyqësor Pukë e Kavajë dhe në Gjykatën Administrative të Shkallës së Parë Gjirokastrë**, nuk evidentohen probleme në lidhje me këtë pikë dhe deri më sot nuk ka patur as raste që kanë vendosur në rrezik integritetin fizik të gjyqtarëve dhe administratës gjyqësore. Edhe **Gjykata e Apelit Vlorë** përgjithësisht garanton sigurinë fizike të trupës gjyqësore dhe stafit administrativ, gjithsesi çmohet e nevojshme rritja

e personelit të sigurisë dhe aktivizimi i dedektorit metalik në hyrje të godinës. Kushtet për siguri fizike janë të mira edhe në **Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Krujë**, por ka nevojë për përmirësime të mëtejshme siç është dhe vendosja në punë e detektorit metalik dhe hyrja në godinë me kartë akses. Mosfunksionimi i detektorit metalik si dhe mungesa e personelit për ruajtjen e sigurisë fizike vërehet edhe në **Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Lezhë** çka ndikon në kushte të pamjaftueshme sigurie.

Në Gjykatën e Shkallës së Parë për Krimet e Rënda, ekzistojnë kushte të mira sigurie. Kështu, kamerat funksionojnë për monitorimin e të gjithë sallave gjyqësore dhe korridoret. Aktualisht gjenden dy pajisje DVR, njëra për mjediset e përbashkëta dhe tjetra vetëm në ambientet e gjykatës tonë, përfshirë këtu dhe parking-un në katin e poshtëm/bodrum. Këto janë me rreze të kuqe dhe mundësojnë pamjet edhe në errësi. Në sallën 1 të gjyqit, përveç regjistrimit viziv, realizohet njëkohësisht edhe regjistrimi audio. Në ndërtesën e gjykatës gjendet dhe një pajisje akses-kontrolli, që monitoron hyrjet dhe daljet e personelit, e vendosur në mjediset e teknikës. Kartat e aksesit janë të ndara në grupe sipas institucioneve përkatës dhe çdo punonjës ka akses vetëm në ambientet e institucionit që i përket.

Në Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Berat si dhe në **Gjykatën e Apelit Shkodër** evidentohet risku për sigurinë fizike të gjyqtarëve dhe punonjësve gjyqësorë pasi godina ka vetëm një hyrje. Kështu, nevojitet një infrastrukturë e ndarë ku të ketë një hyrje veçmas për palët dhe një veçmas për gjyqtarët dhe administratën. **Gjykata e Rrethit Gjyqësor Durrës**, evidenton nevojën imediate të ndryshimeve infrastrukturore për të rritur sigurinë e gjyqtarëve. Pavarësisht ekzistencës së hyrjeve të ndara për gjyqtarët dhe publikun, pas hyrjes të gjithë personat ndodhen në të njëjtin korridor dhe shkallët janë të përbashkëta për të gjithë.

2.6 Gjendja IT-së dhe organizimi i arkivave gjyqësore dhe teknologjia që përdoret (manuale apo dixhitale)..

Përdorimi i teknologjisë së informacionit në proceset gjyqësore, tashmë përbën një hap të rëndësishëm përse i përket një procesi të rregullt gjyqësor në vend. Përdorimi i sistemeve si ICMIS, regjistrimi audio si dhe softi i kalendarit të menaxhimit të sallave të gjyqit, kanë sjellë përmirësim të ndjeshëm të proceseve gjyqësore. Konkretisht këto sisteme kanë patur impakt pozitiv në drejtim të miradministrimit të çështjeve gjyqësore; rritjes së solemnitetit të gjykimit, profesionalizimit dhe etikës së komunikimit ndërmjet palëve pjesëmarrëse në proceset gjyqësore; në rritjen e aksesit të publikut në shërbimet që ofrojnë gjykatat, etj.

Këto procese automatizimi të punës dhe proceseve gjyqësore, kanë filluar si pjesë e projekteve të huaja në bashkëpunim me palën shqiptare, përfaqësues i së cilës ka qenë Ministria e Drejtësisë. Instalimi i programit të menaxhimit të çështjeve gjyqësore (ICMIS) është realizuar fillimisht me fonde të Bankës Botërore e më pas me ato të Bashkimit Evropian. Zhvillimi i seancave gjyqësore me sistemin audio dhe kalendarin e menaxhimit të sallave të gjyqit janë realizuar nga projekti JUST i USAID-it.

Tabela: Pjesa e buxhetit të gjykatave për TIK (të dhënat nga 2012)

Shqipëria ka investuar në Sistemin e Teknologjisë së Informacionit (kompjuterizimin) në gjykata të njëjtën shumë si dhe vendet e tjera anëtare të KiE të të njëjtit grup, por duket se autoritetet gjyqësore nuk e shfrytëzojnë këtë sistem në maksimumin e tij. Gjatë vizitave për programin e punës me gjykatat (coaching), u vu re se në disa prej tyre mjeti i menaxhimit të çështjeve i quajtur ICMS nuk është futur në përdorim/përdorur (p.sh. në Gjykatën e Rrethit Tiranë). Në ato gjykata ku është futur në përdorim, paralelisht ekziston regjistrim manual i çështjeve. Gjykatat duket se nuk janë të gatshme të mbështeten plotësisht në mjete dixhitale.¹⁸

Zyra e Administrimit të Buxhetit Gjyqësor ka patur rolin e saj në mbështetjen dhe mirëfunksionimin e sistemeve dhe programeve të instaluara në gjykata, nëpërmjet investimeve në hardware (kompjuter, server, etj). Çdo vit është investuar një buxhet prej rreth 20-25 milion lekë për zëvendësimin e pajisjeve ekzistuese si dhe plotësimin e nevojave të reja që gjykatat kanë për pajisje elektronike.

Pikërisht, për të garantuar funksionimin e plotë dhe të pandërprerë të këtyre sistemeve, Zyra ka krijuar një data-bazë për infrastrukturën elektronike që plotësohet vazhdimisht me informacione të reja nga gjykatat dhe mbi të cilën gjykohet mbi nevojën për investime apo prioritetet që do të ndiqen gjatë një viti buxhetor. Kjo data-bazë përmban informacion të plotë mbi të gjitha pajisjet elektronike, gjendjen e tyre fizike, vitin e blerjes, amortizimin, nevojat, etj.

Duke patur parasysh se kompjuterët janë pajisjet kryesore me të cilat operojnë këto sisteme si dhe mbështetur në data-bazën përkatëse, rezulton 55 % e kompjuterëve që gjykatat kanë sot në përdorim funksionojnë për një periudhë mbi 7 vite, kjo do të thotë se nga pikëpamja kontabël kanë arritur amortizimin e plotë të tyre, por gjithsesi mbahen në gjendje pune.

Në këtë drejtim punohet duke kryer investime për zëvendësim e pjesshëm të tyre çdo vit. Mesatarisht janë prokuruar nga gjykatat në total rreth 120 kompjuter në vit, të cilat shkojnë për zëvendësimin e atyre që dalin jashtë përdorimit si dhe për shtesa të domosdoshme sipas

¹⁸ Shih raportin CEPEJ rreth sistemeve gjyqësore evropiane, efikasitetit dhe cilësisë së drejtësisë, Studimi CEPEJ Nr. 20, Seria 2014 (të dhënat nga 2012),

nevojave. Për vitin 2015 është menduar të realizohet zëvendësimi i 167 kompjuterëve në gjithë gjykatat.

Një tjetër aspekt i investimeve të nevojshme në pajisjet kompjuterike lidhet me faktin që përdorimi i pajisjeve të vjetra ndikon nga ana tjetër në shtimin e problemeve të tjera, si ai i përdorimit të sistemeve të ndryshme të operimit në të njëjtën kohë. Kjo vjen për shkak se pajisjet e vjetra përdorin sistemin windows XP, i cili që nga viti 2014 nuk ka më mbështetje nga Microsoft, ndërsa pajisjet e reja përdorin windows vista, 7 ose 8. Kjo çon në shtimin e problemeve fizike duke sjellë vonesa në kryerjen e punës nga administrata gjyqësore. Për zëvendësimin e menjëhershëm të kompjuterëve do të ishte i nevojshëm një fond rreth 70 milion lekë.

Njëkohësisht i është kushtuar rëndësi dhe zëvendësimit të pajisjeve të tjera elektronike si printer, ups, fotokopje, etj. pjesë funksionale e aktivitetit të përditshëm të gjykatave. Investohet çdo vit mesatarisht për zëvendësimin e 12 fotokopjeve, 110 printer dhe 120 ups. Po përmendim përsëri faktin se 45% e pajisjeve të mësipërme kanë mbi 7 vjet përdorim (prokuruar gjatë 2005-2009). Për zëvendësimin e menjëhershëm të tyre do të nevojitej mesatarisht një fond prej 40 milion lekë. Gjatë vitit 2015 do të realizohet zëvendësimi i 126 printer, 123 UPS dhe 9 fotokopje.

Të fokusuar në ruajtjen e standardeve të arritura në drejtim të informatizimit të proceseve të punës në gjykatë dhe mbështetjes së projekteve të realizuara, është ndjekur me përparësi investimi për pajisjen e gjykatave me server. Për mirëfunksionimin e sistemeve janë gjithashtu thelbësore dhe të rëndësishëm serverat me parametrat e duhur teknik të përshtatshëm për të punuar me sistemet e instaluar. Duke qënë se gjykatat kishin servera të amortizuar, kryesisht të viteve 2006-2007, u hartua një miniprojekt për zëvendësimin e tyre. Konkretisht gjatë vitit 2012-2014 u realizua ky zëvendësim për 28 gjykata, përfshirë këtu plotësimin e gjykatave administrative që nuk kishin server. Për vitin 2015, me investimin në 10 gjykatat e mbetura, do të përfundojë projekti për zëvendësimin e serverave.

Gjithashtu, i është kushtuar vëmendja e duhur edhe vazhdimit të projektit të iniciuar nga projekti JUST i USAID-it, lidhur me plotësimin me monitorë të sallave të gjyqit, holleve dhe ambientit të shërbimit të publikut. Aktualisht janë plotësuar me monitorë 90 salla gjykimi, 19 ambiente të shërbimit për publikut dhe 20 holle. Për vitin 2015 do të realizohet plotësimi dhe i 22 ambienteve të tjera me këto pajisje. Me ndërhyrjet në infrastrukturën ndërtimore sipas planifikimeve të bëra; krijimi i ambienteve të tjera do të sjellë nevojën për investimin për të paktën 60 monitorë për plotësimin e gjithë sallave të gjykimit, ambienteve të publikut dhe holleve. Kjo kërkon investimin e një buxheti rreth 7 milion lekë.

Sa më sipër, gjykatave do t'u duhej një fond prej 117 milion lekë për zëvendësimin e pajisjeve elektronike të prokuruar gjatë viteve 2006-2009, pra me mbi 7 vjet përdorim. Pavarësisht kësaj, gjykatat do të kenë nevojë për investime të tjera në teknologjinë e informacionit, pasi ndërkohë amortizohen edhe pajisjet e prokuruar më vonë gjatë viteve 2010-2014, të cilat arrijnë në 40%-45% të pajisjeve ekzistuese. Fondi buxhetor që do të plotësohej në mënyrë optimale nevojat për pajisje elektronike në një vit do të ishte rreth 60 milion lekë, fondi i detajuar për këto shpenzime në 4 vitet e fundit është 25-30 milion lekë.

Nga të dhënat që disponojmë, pothuajse të gjitha gjykatat e kanë të organizuar arkivën gjyqësore në mënyrë manuale. Këtu mund të përmendim **Gjykatat e Apelit Gjirokastër, Tiranë, Vlorë, Shkodër; Gjykatat e Rretheve Gjyqësore Lushnjë, Elbasan, Pogradec,**

Kukës, Fier, Pukë, Tropojë, Berat, Krujë; Gjykatat Administrative të Shkallës së Parë Korçë, Vlorë, Tiranë. Gjykata e Krimeve të Rënda Shkalla e Parë Tiranë, funksionon me arkivë elektronike që prej vitit 2014 por nevojitet një program software për mirëmbajtjen e saj.

3. Pagat e gjyqtarëve

3.1 Analizë e përgjithshme

Pagat për funksion të gjyqtarëve të tre niveleve, përcaktohen bazuar në Ligjin nr.9877, datë 18.02.2008, "Për Organizimin e Pushtetit Gjyqësor në Republikën e Shqipërisë", i ndryshuar me Ligjin nr.114/2013, Ligjin nr.8588, datë 15.03.2000, "Për Organizimin e Gjykatës së Lartë të Republikës së Shqipërisë", Ligjin nr.9584 datë 17.07.2006, "Për pagat, shpërblimet dhe strukturat e institucioneve të pavarura kushtetuese dhe të institucioneve të tjera të pavarura, të krijuara me ligj".

Bazuar në këto akte, paga e Gjyqtarëve të Gjykatës së Lartë barazohet me pagën e Ministrit dhe është 68% e pagës së Presidentit të Republikës. Aktualisht paga bruto e anëtarit të Gjykatës së Lartë është **174,760 lekë**.

Pagat e gjyqtarëve të gjykatave të shkallës së parë dhe apelit janë të përcaktuara në përqindje të pagës së anëtarëve të Gjykatës së Lartë. Prej datës 1 Janar 2014, pagat e gjyqtarëve u rriten me rreth 20 % për gjyqtarët e shkallës së parë dhe rreth 7% për gjyqtarët në gjykatat e apelit.

Aktualisht paga për funksion e gjyqtarit në gjykatën e shkallës së parë është e barabartë me 60% të pagës së gjyqtarit të Gjykatës së Lartë dhe për gjyqtarin në gjykatën e apelit është 75% e pagës së gjyqtarit të Gjykatës së Lartë.

Përveç pagës për funksion, gjyqtarët e gjykatave të shkallës së parë dhe apelit, përfitojnë shtesë për vjetërsi në shërbim, mbi pagën për funksion, sipas përcaktimeve të nenit 26 dhe nenit 27 të Ligjit "Për organizimin e Pushtetit Gjyqësor në Republikën e Shqipërisë. Në tabelën në vijim paraqiten pagat për funksion dhe pagat mesatare neto për gjyqtarët .

Pagat mujore bruto dhe neto per gjyqtaret sipas shkalleve, prej dates 1 Janar 2014				
	Te dhena ne leke		Te dhena ne euro	
	Paga mujore bruto ne leke	Paga mujore Neto ne leke	Paga mujore bruto ne euro	Paga mujore neto ne euro
EMERTIMI				
Kryetar i Gjykatës së Lartë	209,712	170,207	1498	1216
Anëtar i Gjykatës së Lartë	174,760	145,286	1248	1038
Kryetar i Gjykatës e Apelit Tiranë (përfshi 20% shtesë funksioni)	157,284	134,398	1123	960
Kryetar i Gjykatës Apelit për Krimet e Rënda (përfshi 20% shtesë funksioni)	157,284	134,398	1123	960
Kryetar i Gjykatës Apelit (përfshi 10% shtesë funksioni)	144,177	124,922	1030	892
Gjyqtar i Gjykatës Apelit për Krimet e Rënda (përfshi 10% shtesë funksioni)	144,177	124,922	1030	892
Gjyqtar i Gjykatës Apelit	131,070	115,446	936	825
Kryetar i Gjykatës Shkallës së Parë Tiranë (përfshi 20% shtesë funksioni)	125,827	98,238	899	702
Kryetar i Gjykatës Shkallës së Parë për Krimet e Rënda (përfshi 20% shtesë funksioni)	125,827	98,238	899	702
Kryetar i Gjykatës së Shkallës së Parë (përfshi 10% shtesë funksioni)	115,342	89,609	824	640
Gjyqtar i Gjykatës e Shkallës së Parë për Krimet e Rënda (përfshi 10% shtesë funksioni)	115,342	89,609	824	640
Gjyqtar i Gjykatës së Shkallës së Parë	104,856	82,027	749	586

"Parimet Bazë mbi Pavarësinë e Gjyqësorit" të Asamblesë së Përgjithshme të OKB-së), në paragrafin 11, sanksionojnë se mandati i gjyqtarëve, pavarësia e tyre, siguria, paga e përshtatshme, kushtet e shërbimit, pensionet dhe mosha e daljes në pension duhet të

sigurohen nga ligji në mënyrë të përshtatshme. Edhe Karta Evropiane për statusin e gjyqtarit e përfshin karrierën në garancitë që gëzon gjyqtari së bashku me garanci të tjera si: paga, pensioni, përzgjedhja, rekrutimi dhe emërimi nga një entitet i pavarur.

Sipas jurisprudencës së Gjykatës Kushtetuese, neni 138 i Kushtetutës përcakton elementë përbërës të statusit të gjyqtarit, pa të cilët nuk mund të garantohet ushtrimi i pavarur i funksionit të tyre. Garancitë e kësaj norme të Kushtetutës u njohin gjyqtarëve një trajtim specifik jo vetëm në pagë, por edhe në elementë të tjerë që burojnë nga ushtrimi i funksionit të tyre. Paprekshmëria e pagës dhe e përfitimeve të tjera janë ngritur në nivel kushtetues, me qëllim që të drejtat/përfitimet, të cilat burojnë nga ushtrimi i funksionit të gjyqtarit, të mos ndryshohen me efekt negativ. Formulimi i togfjalëshit “përfitime të tjera” është i një natyre të përgjithshme dhe nuk konkretizon në mënyrë shteruese rrethin e përfitimeve të gjyqtarëve. Kushtetutbërësi, jo pa qëllim e ka lënë të hapur kuptimin që i duhet dhënë rrethit të përfitimeve, pasi ka synuar të përfshijë në të tërësinë e të drejtave që gjyqtarët i gëzojnë në funksion të ushtrimit të detyrës së tyre (*shih vendimin nr. 31, datë 02.12.2009 të Gjykatës Kushtetuese*)¹⁹.

Bazuar në analizën e mësipërme, Gjykata Kushtetuese vlerëson se karriera është një nga përfitimet që gjyqtarët e gëzojnë për shkak të detyrës që kryejnë dhe, si e tillë, përfshihet në sferën e garancive që burojnë nga neni 138 i Kushtetutës. Të gjitha këto garanci janë të lidhura ngushtësisht ndërmjet tyre²⁰.

Çështja e pagave lidhet direkt me pavarësinë e gjyqësorit. Për sa kohë pagat e gjyqësorit, pavarësisht madhësisë së tyre, kontrollohen prej ekzekutivit i predispozojnë gjyqtarët të jenë më të influencueshëm si dhe më të ekspozuar ndaj presionit.

Pagat e gjyqtarëve të shkallës së parë, të apelit dhe ata të gjykatës për krimet e rënda parashikohen kryesisht nga nenet 26 – 27 të ligjit Nr. 9877 dt. 18.2.2008 “Për organizimin e pushtetit gjyqësor ne Republikën e Shqipërisë”. *Paga bazë e gjyqtarit në gjykatën e shkallës së parë dhe gjyqtarit të shkallës së parë të Krimeve të Rënda (përfshi kryetarin), është e barabartë me 50 për qind të pagës së gjyqtarit të Gjykatës së Lartë. Paga bazë e gjyqtarit të gjykatës së apelit dhe të gjyqtarit të Apelit për Krimet e Rënda (përfshi kryetarin), është e barabartë me 70 për qind të pagës së gjyqtarit të Gjykatës së Lartë. Në varësi të vjetërsisë, pozicionit si gjyqtar ose kryetar gjykate si dhe kushteve të veçanta të punës të lidhura me qenien gjyqtar në Gjykatën e Rrethit Gjyqësor ose në atë të Krimeve të Rënda, ligji parashikon rritje të pagës me një përqindje të caktuar për çdo vit.*

Për sa i përket të drejtave dhe përfitimeve që ka gjyqtari ato parashikohen nga neni 27 i ligjit Nr. 9877 dt. 18.2.2008 “Për organizimin e pushtetit gjyqësor ne Republikën e Shqipërisë”. Sipas këtij neni gjyqtari, familja dhe prona e tij gëzojnë një mbrojtje të veçantë. Ky parashikim është i përgjithshëm dhe aktualisht nuk u ofron pothuajse asnjë përfitim konkret gjyqtarëve, pasi nuk ka asnjë lloj subvencioni apo kompensimi për gjyqtarët apo familjarët e tyre në rast se gjyqtarit punojnë larg vendbanimit familjar.

Gjyqtarët kanë leje vjetore 30 ditë kalendarike të cilën mund ta marrin vetëm në muajin gusht, përjashtim nga ky rregull përbën rasti i gjyqtarëve që kanë detyra të ngutshme në muajin gusht, të cilët mund ta marrin lejen në një moment të dytë duke përfituar edhe 5 ditë

¹⁹Vendimi Gjykatës Kushtetuese 40/2014

²⁰*Idem* parag 21-22

shtesë. Puna në ditë festash apo pushimesh zyrtare shpërblehet me shtesë page në masën 50 për qind të pagës së tij ditore. Aktualisht leja është sa gjysma e lejes vjetore të gjyqtareve të Gjykatës së Lartë, duke mos qenë ne raport te ngjashëm me raportin e pagës së gjyqtar i zakonshëm/gjyqtar i Gjykatës së Lartë. Për pasojë, vlen të merret në konsideratë rregullimi i kësaj të mete, duke çuar lejen në afatet e mëparshme, kur ishte 42 ditë dhe bëhej në muajt korrik dhe gusht (ligj nr.8436, dt.28.12.1998). Ky propozim vjen dhe për faktin se praktika tregon që pas datës 20 korrik të çdo viti, shumica e gjykimeve shtyhen për shkak të pushimeve që marrin avokatët.

3.2 Krahasimi me vendet evropiane

Referuar raportit te fundit të CEPEJ, shpërblimi i gjyqtarëve ngelet një çështje delikate. Objektivi është që gjyqtari të ketë një shpërblim që të korrespondojë me statusin dhe rolin shoqëror, duke pasur parasysh vështirësitë që lidhen me praktikën e këtij funksioni si dhe mbrojtjen nga çdo presion që mund të kundërshtojë pavarësinë dhe paanshmërinë e gjyqtarëve.

Për të patur një realitet të krahasueshëm në mes të shteteve Evropiane, CEPEJ-i analizon dy tregues të ndryshëm. I pari ka të bëjë me pagat e gjyqtarëve të shkallës së parë në fillim të karrierës dhe i dyti ka të bëjë me pagat e gjyqtarëve në Gjykatën e Lartë. Gjithashtu është analizuar raporti i pagës së gjyqtarit me pagën mesatare kombëtare.

Të dhëna mbi pagat vjetore për gjyqtarët e shkallës së parë (në fillim të karrierës) dhe pagat mesatare vjetore në shkallë vendi për vitin 2012

(Renditja është kryer në bazë të raportit të pagës bruto me pagën mesatare në shkallë vendi)

Nr	Vendet	Gjyqtarët e shkallës së parë		Paga mesatare vjetore në shkallë vendi	Raporti I pagës vjetore bruto / pagën vjetore mesatare
		Paga vjetore bruto	Paga vjetore neto		
1	RUMANI	24,688	17,316	€ 5,556	4.4
2	IRLANDA	122,512	N/A	€ 33,358	3.7
3	BULLGARIA	14,345	12,911	€ 4,486	3.2
4	SLOVAKI	29,710	N/A	€ 9,660	3.1
5	BOSNJA	23,674	15,081	€ 7,915	3
6	MAQEDONIA	17,252	11,480	€ 5,984	2.9
7	SERBIA	16,904	10,050	€ 6,096	2.8
8	KROACIA	29,184	16,992	€ 12,571	2.3
9	MALI I ZI	20,170	13,514	€ 8,652	2.3
10	CEKI	26,492	N/A	€ 12,463	2.1
11	POLONI	21,942	17,489	€ 10,338	2.1
12	DANIMARKA	104,755	N/A	€ 51,774	2
13	NORVEGJI	130,737	90,163	€ 64,418	2
14	HUNGARI	17,644	11,152	€ 9,137	1.9
15	ITALI	54,497	33,911	€ 28,619	1.9
16	SLOVENIA	32,633	20,291	€ 18,300	1.8
17	SHQIPERIA	7,482	5,747	€ 4,323	1.7
18	HOLLANDA	74,000	43,000	€ 52,800	1.4
19	MOLDAVIA	3,393	2,710	€ 2,682	1.3
20	SUEDI	54,471	N/A	€ 41,733	1.3

Të dhëna mbi pagat vjetore për Gjyqtarët e Gjykatës së Lartë dhe pagat mesatare vjetore në shkallë vendi për vitin 2012

(Renditja në bazë të raportit të pages bruto vjetore me mesatare vjetore në shkallë vendi)

Nr	Vendet	Gjyqtarët e Gjykatës Lartë		Paga Mesatare Vjetore në shkallë vendi	Raporti Pagës Bruto/Pagen mesatare vjetore
		Paga vjetore bruto	Paga vjetore neto		
1	RUMANI	42,049	29,493	€ 5,556	7.6
2	ITALI	179,747	97,833	€ 28,619	6.3
3	BULLGARIA	28,019	25,217	€ 4,486	6.2
4	IRLANDA	197,272	N/A	€ 33,358	5.9
5	POLONI	60,998	43,445	€ 10,338	5.9
6	BOSNJA	41,098	25,788	€ 7,915	5.2
7	KROACIA	63,120	31,320	€ 12,571	5
8	SERBIA	28,174	16,752	€ 6,096	4.6
9	ÇEKI	54,272	N/A	€ 12,463	4.4
10	SLOVAKI	42,916	N/A	€ 9,660	4.4
11	HUNGARI	35,289	25,476	€ 9,137	3.9
12	MAQEDONIA	21,454	14,241	€ 5,984	3.6
13	SHQIPERIA	14,965	12,030	€ 4,323	3.5
14	SLOVENIA	63,664	34,212	€ 18,300	3.5
15	DANIMARKA	176,769	N/A	€ 51,774	3.4
16	NORVEGJI	212,295	159,836	€ 64,418	3.3
17	MALI I ZI	27,934	18,716	€ 8,652	3.2
18	HOLLANDA	128,900	67,000	€ 52,800	2.4
19	SUEDI	94,500	N/A	€ 41,733	2.3
20	MOLDAVIA	5,012	3,701	€ 2,682	1.9

Shqipëria renditet e 17 me pagë bruto 1.7 herë më të lartë, në raport me pagën mesatare vjetore, për gjyqtarët e shkallës së parë, ndërkohë që mesatarja e 47 vendeve të CEPEJ-it është 2.3 (raporti i pagës mesatare bruto me pagën mesatare vjetore për 47 vendet e Evropës për gjyqtarët e shkallës së parë).

Me rritjen e pagave të gjyqtarëve të shkallës së parë dhe apelit, në 1 janar 2014, raporti i pagës bruto me pagën mesatare në shkallë vendi është rritur nga 1.7 në 2 por përsëri ky raport mbetet më i ulët se mesatarja evropiane (2.3) .

Sa i takon pagave të gjyqtarëve në fund të karrierës, rezulton në Shqipëria renditet e 13 me pagë bruto 3.5 herë më të lartë, në raport me pagën mesatare vjetore, për gjyqtarët e Gjykatës së Lartë, ndërkohë që mesatarja e 47 vendeve të CEPEJ-it është 4.2 (raporti i pagës mesatare bruto me pagën mesatare vjetore).

Sipas raportit të CEPEJ në përgjithësi, në disa vende të Evropës Lindore trendi i pagave të gjyqtarëve, që nga viti 2004 ka ardhur në rritje. Qëllimi i kësaj është ruajtja e pavarësisë dhe paanshmërisë të gjykatësve si dhe për të shmangur korrupsionin. Ajo që duhet theksuar është

fakti që edhe me rritjen që pësuan pagat e gjyqtarëve të shkallës së parë dhe apelit në Shqipëri, raporti i tyre me pagën mesatare në shkallë vendi mbetet më i ulët se mesatraja europiane.

3.3 Përfitime shtesë mbi pagën

Bazuar në raportin e CEPEJ-it, në 28 vende Evropiane nga 47, gjyqtarëve mund t'i jepen disa përfitime përveç shpërblimit bazë. Përfitimet shtesë për gjyqtarët janë të grupuara kryesisht në katër grupime: reduktim taksash, pensione speciale, në sigurimin e vendbanimit (kur punojnë përkohësisht në gjykata të tjera) dhe në përfitime të tjera.

Sipas CEPEJ-it në të gjitha vendet Evropiane të marra në analizë, gjyqtarët nuk përfitojnë më nga grupimi i parë, reduktimi i taksave.

- Grupimi i dytë, pension special përfitojnë gjyqtarët në këto shtete: Shqipëri, Moldavi, Poloni, Rumani dhe Sllovakia.
- Grupimi i tretë - vendbanim përfitojnë gjyqtarët në shtetet: Çeki, Mali Zi, Rumani dhe Maqedoni.
- Grupimi i katërt - të tjera përfitojnë gjyqtarët Shqipëri, Çeki, Hungari, Mali zi, Rumani dhe Sllovakia.
- Grupimin e katërt - të tjera CEPEJ-i i ka detajuar në formën e të tjera të specifikuar dhe bonuse produktiviteti, bazuar në përmbushjen e objektivave sasiorë në lidhje me çështjet e gjykuara (p.sh. numri i gjykimeve të dhëna për një periudhë të caktuar kohe).

Përfitime të tjera të specifikuar përfshijnë: bonuset e pagës (Shqipëria, Italia për gjyqtarët të gatshëm për të punuar në gjykatat me mungesë të stafit, Mali i Zi); shpërblimet apo pagesat për përgjegjësi të veçanta (Shqipëria për shtesën për funksion, Kroacia, Mali i Zi), ose në varësi të ngarkesës së punës dhe kushteve të punës (Kroacia për gjyqtarët transferohet në një gjykatë tjetër); kompensim për të mbuluar shpenzimet operative apo të përfaqësimit (Kroacia, Çekia, Mali i Zi, Sllovakia); sigurimi specifik i jetës dhe/ ose ai shëndetësor, i pronës (Shqipëria për gjyqtarët e gjykatave për krimet e rënda, Kroacia, Hungaria, Letonia, Mali i Zi, Rumania); objekteve të banimit (Çeki, Hungaria, Mali i Zi); shpenzimet e udhëtimit (Kroacia, Rumania); etj. Hungaria gjithashtu jep mbështetje kur gjyqtarët lëvizin shtëpi dhe për përkrahjen sociale dhe arsimore, së bashku me një ndihmë për familjen. Në Kroaci dhe Hungari, gjyqtarët kanë përfitime për formimin profesional dhe të specializuar, ndërsa në Çeki gjyqtarët kanë kompensim për kërkime dhe publikime ligjore.

4. Përmbledhje e gjetjeve

- 1) Pavarësi jo e plotë në hartimin e buxhetit të shtetit. Ndikim i ekzekutivit në hartimin e tij. Hartimi i buxhetit gjyqësor të integruar jo nga një strukturë e veçantë e tij dhe pamundësia e mbrojtjes së këtij buxheti në Kuvend. Kompetencat e drejtpërdrejta të Ministrit të Drejtësisë në lidhje me propozimin dhe administrimin e buxhetit gjyqësor, për zëra të caktuar të tij, cenojnë pavarësinë financiare, si një nga elementet që zbërthejnë kuptimin e pavarësisë së pushtetit gjyqësor
- 2) Pamjaftueshmëri e fondeve buxhetore. Financimi i buxheteve gjyqësore, pasi Shqipëria ka nivelin më të ulët të raportit të buxhetit të gjykatave me buxhetin e shtetit dhe GDP, krahasuar me vendet e rajonit si dhe me mesataren evropiane. Buxhet gjyqësor më i lartë konform standardeve CEPEJ dhe kërkimi i donatorëve të huaj si Banka Botërore, Programi Shqiptaro-zviceran për reduktimin e humbjeve ekonomike dhe sociale në kuadrin e BE monitoruar nga Ambasada e Zvicrës në Shqipëri, etj.
- 3) Varësi nga ekzekutivi në zbatimin e buxhetit të shtetit, sidomos për sa i përket ndryshimeve që ndodhin gjatë vitit në buxhetin e shtetit, si dhe nëpërmjet rialokimit të fondeve. Ruajtja e pavarësisë së pushtetit gjyqësor edhe për sa i përket ushtrimit dhe përdorimit të buxhetit të tij. Varësi direkte në ekzekutim të buxhetit të gjyqësorit nga kompetenca e urdhrave të Ministrisë së Financave²¹.
- 4) Situata e paqartë ligjore në përcaktimin e tarifave gjyqësore. Nuk ka hierarki të tarifave të pagesave të lidhura me shkallët gjyqësore dhe nuk ka diferencim tarifash midis llojeve të mosmarrëveshjeve (të tilla si mosmarrëveshje mbi pronësinë, mosmarrëveshje për markën, etj.). Tarifa për t'iu drejtuar gjykatës së apelit dhe Gjykatës së Lartë që aktualisht është mjaft e ulët (200 Lekë), mund të përshtatet dhe të ndryshohet duke përfshirë një % tjetër për çdo shkallë për çështjet tregtare.
- 5) Mungesë totale e aplikimit të tarifave në Gjykatën Kushtetuese. Vitet e fundit vihet re se janë shtuar mjaft kërkesat që depozitohen para kësaj Gjykate, duke shtuar volumin e punës së saj sidomos në fazën e seleksionimit të kërkesave. Kjo gjë ka rritur edhe shpenzimet administrative të saj. Përveç kësaj, në mjaft raste vihen re edhe abuzime me mjetin e ankimit duke paraqitur kërkesa të cilat nuk plotësojnë kriteret në mënyrë të përsëritur
- 6) Mosfunksionimi i sistemit për shkak të infrastrukturës së dobët dhe kushteve jo normale të punës; Vihet re që gjykatat e ndërtuara pas vitit 2000 janë gjykata të cilat plotësojnë kushtet e domosdoshme për mbarëvajtjen e seancave dhe punës por ndërkohë ka institucione të tjera shumë të rëndësishme siç janë Gjykata e Lartë, Gjykata e Apelit Tirane, Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, Gjykata e Rrethit

²¹ Gjatë zbatimit të buxhetit, Ministria e Financave apo Këshilli i Ministrave me propozim të MF, mund të nxjerrin akte normative me fuqi vepruese brenda vitit buxhetor, të cilat kufizojnë apo për periudha të caktuara kohore brenda vitit pengojnë, përdorimin e fondeve buxhetore, duke përfshirë buxhetin e gjykatave. Referuar Ligjit të Zyrës që garanton pavarësinë buxhetore të gjykatave, mendojmë se duhen përjashtuar gjykatat nga fusha e veprimtimit të këtyre akteve apo minimalisht të merret mendimi i Zyrës për përfshirjen e gjykatave në këto akte. Kjo e drejtë duhet të shprehet në një nga aktet ligjore ekzistuese nëpërmjet një plotësimi që duhet t'i bëhet atij.

Gjyqësor Durrës, Gjykata e Rrethit Gjyqësor Berat për të cilat godinat e reja janë domosdoshmëri.²²

- 7) Mungesë e infrastrukturës gjyqësore, përsa i përket sallave të zhvillimit të seancave gjyqësore, mundësisë për të lejuar aksesin e publikut në gjykatë. Investime të mëtejshme në godinat e gjykatave Gjykatës së Lartë, Gjykatat e Rretheve Gjyqësore Durrës, Berat, Tiranë. Përmbushja e objektivave për infrastrukturën në gjyqësor kompromentohet nga niveli i alokimeve buxhetore dhe problemet teknike që kanë të bëjnë kryesisht me gjetjen e trojeve të ndërtimit, vonesa në parashikimet buxhetore dhe në zbatimin e projekteve.
- 8) Pajisja me salla gjyqi më funksionale si dhe më të mëdha sidomos për sallat e GJK.
- 9) Investime jo të plota përsa i përket informatizimit të gjykatave, duke mos mundësuar marrjen e informacionit anë të prezantimit online të informacioneve publike rreth veprimtarisë gjyqësore dhe veprimtarive të tjera me karakter publik të drejtësisë. Në gjykata (coaching), u vihet re se në disa prej tyre mjeti i menaxhimit të çështjeve i quajtur ICMIS nuk është futur në përdorim/përdorur (p.sh. në Gjykatën e Rrethit Tiranë). Në ato gjykata ku është futur në përdorim, paralelisht ekziston regjistrim manual i çështjeve. Gjykatat duket se nuk janë të gatshme të mbështeten plotësisht në mjete dixhitale.²³
- 10) Sistemi ICMIS duhet përmirësuar po ashtu duhet trajnuar burimet njerëzore që të mos hedhin me manualisht të dhënat në sistem
- 11) Mungesë të kushteve për pajisjen e Gjykatave me infrastrukturë moderne, me lehtësimin e aksesit nga persona me aftësi të kufizuar, pajisja e godinave me gjenerator, pajisja me kamera vëzhgimi dhe me sisteme kundërzjarrit sipas standardeve ndërkombëtare.
- 12) Sistem jo eficient pagash dhe përfitimesh të tjera sociale dhe shpërblimesh për gjyqtarët.

²² Në një vlerësim të përafërt ZABGJ raporton se, për realizimin e ndërhyrjeve infrastrukturore në gjyqësor do të duhej një alokim fondesh prej 300 milion lekë çdo vit për arritjen e ndërhyrjeve deri në vitin 2020.

²³ Raporti Mbështetje e BE/KiE për Efikasitetin e Drejtësisë – SEJ, Një projekt i përbashkët ndërmjet Bashkimit Evropian dhe Këshillit të Evropës Strasburg, 4 mars 2015, CEPEJ-SEJ-Shqipëria (2015), fq.10

5. PËRFUNDIME

1. Realizimi i pavarësisë së pushtetit gjyqësor nëpërmjet planifikimit në mënyrë të pavarur të nevojave për financime që ai ka. Hartim i buxhetit në mënyrë të pavarur. Hartimi i buxhetit gjyqësor të integruar nga një strukturë e veçantë e tij dhe mundësia e mbrojtjes së këtij buxheti në Komisionin Parlamentar të Ligjeve, mund të konsiderohet pozitive në drejtim të mbështetjes së funksionimit të pavarur të pushtetit gjyqësor.
2. Rritja konkrete dhe reale e buxhetit të gjyqësorit pasi Shqipëria ka nivelin më të ulët të raportit të buxhetit të gjykatave me buxhetin e shtetit dhe GDP, krahasuar me vendet e rajonit si dhe me mesataren evropiane.
3. Përcaktimi me anë të ligjit të minimumit të financimit të buxhetit gjyqësor në % me GDP-në. Ky kriter është i vlefshëm të vendoset, pasi kufizon ndërhyrjen e pushtetit ekzekutiv në përcaktimin e buxhetit të pushtetit gjyqësor.
4. Ruajtja e pavarësisë së pushtetit gjyqësor edhe për sa i përket ushtrimit dhe përdorimit të buxhetit të tij. Përfshirja e buxhetit të gjyqësorit nga kompetenca e urdhrave të Ministrisë së Financave²⁴.
5. Administrimi i pavarur i buxhetit gjyqësor duke përmirësuar bashkëpunimin ndërinstytucional me një skemë mirëfunktionale.
6. Rregullim i sistemit të tarifave për shërbimet që ofron pushteti gjyqësor, duke vendosur tarifa të diferencuara midis llojeve të mosmarrëveshjeve (të tilla si mosmarrëveshje mbi pronësinë, mosmarrëveshje për markën, etj.). Mund të diskutohet, mundësia që tarifat gjyqësore për çështjet tregtare, të paguhen sipas vlerës me përqindjen prej 1%, dhe të ketë një limit të sipërm (për shembull 1.000.000 lekë). Të vendosen tarifa për shërbimet e GJK, si dhe të rishikohen tarifat e Gjykatës ë Lartë.
7. Planifikim sipas prioriteteve për kryerjen e investimeve dhe realizimin e nevojave të pushtetit gjyqësor. Përfshirje dhe koordinim me organet e pushtetit ekzekutiv (MF MD), për përfituar financimet e huaja direkte për drejtësinë. Kërkohet një parashikim i detajuar i buxhetit për vitin pasardhës për rikonstrukcionin e gjykatave të sipërpërmendura
8. Rishikim i strukturës përgjegjëse për hartimin dhe miratimin e buxhetit të gjykatave, duke i dhënë një pavarësi dhe më shumë kompetenca ZABGJ-së në këtë drejtim.

²⁴ Gjatë zbatimit të buxhetit, Ministria e Financave apo Këshilli i Ministrave me propozim të MF, mund të nxjerrin akte normative me fuqi vepruese brenda vitit buxhetor, të cilat kufizojnë apo për periudha të caktuara kohore brenda vitit pengojnë, përdorimin e fondeve buxhetore, duke përfshirë buxhetin e gjykatave. Referuar Ligjit të Zyrës që garanton pavarësinë buxhetore të gjykatave, mendojmë se duhen përjashtuar gjykatat nga fusha e veprimit të këtyre akteve apo minimalisht të merret mendimi i Zyrës për përfshirjen e gjykatave në këto akte. Kjo e drejtë duhet të shprehet në një nga aktet ligjore ekzistuese nëpërmjet një plotësimi që duhet t'i bëhet atij.

9. Të futet në përdorim sistemi ICMIS në të gjitha gjykatat shqiptare dhe gradualisht ta zëvendësojë regjistrimin manual. Të sigurohet se përdoren të gjitha funksionet e sistemit dhe zbatimi është i standardizuar në të gjitha gjykatat shqiptare. Të garantohet financiarisht mirëmbajtja e sistemeve ekzistuese kompjuterike dhe e pajisjeve të IT-së.
10. Sistem i ri pagash dhe shpërblimesh për gjyqtarët në mënyrë për t'i motivuar ata në dhënien e drejtësisë

III. BUXHETI I PROKURORISË SË PËRGJITHSHME

Prokuroria është organ kushtetues organizimi dhe funksionimi i së cilës rregullohet me dispozitat e pjesës së dhjetë të Kushtetutës, “Prokuroria”, ku janë parashikuar funksionet e saj si organi që ushtron ndjekjen penale si dhe përfaqëson akuzën në gjyq në emër të shtetit. Prokuroria kryen edhe detyra të tjera të caktuara me ligj. Kushtetuta përcakton se prokurorët janë të organizuar dhe funksionojnë pranë sistemit gjyqësor si një organ i centralizuar dhe në ushtrimin e kompetencave të tyre u nënshtrohen Kushtetutës dhe ligjeve.

Ligji organik nr.8737, datë 12.2.2001, “Për organizimin dhe funksionimin e prokurorisë në Republikën e Shqipërisë”, i ndryshuar, detajon më tej aspekte të organizimit dhe funksionimit të prokurorisë shqiptare.

Prokuroria Shqiptare ushtron ndjekjen penale dhe përfaqëson akuzën në emër të shtetit në gjyq, merr masa dhe mbikëqyr ekzekutimin e vendimeve penale, si dhe kryen detyra të tjera të parashikuara me ligj.

Misioni i prokurorisë është t’i shërbejë publikut duke proceduar veprat penale me përgjegjësi, në mënyrë të drejtë, të paanshme dhe objektive, të mbrojtë të drejtat e individit dhe të bashkëpunojë me të gjithë aktorët e sistemit të drejtësisë për të forcuar zbatimin e ligjit dhe shtetin e së drejtës.

Prokuroria i ushtron funksionet nëpërmjet prokurorëve.

Në përmbushjen e funksioneve të tyre, kushtetuta dhe ligji i njej prokurorëve të drejtën e pavarësisë nga çdo lloj pushteti dhe ndikimi, duke përcaktuar se në ushtrimin e kompetencave prokurorët u nënshtrohen vetëm “... Kushtetutës dhe ligjeve”²⁵. Ky përcaktim kushtetues që normon parimin e ligjshmërisë në veprimtarinë e prokurorëve, shpreh njëherësh edhe autonominë e prokurorisë në marrëdhënie me pushtetet e tjera të shtetit. Në ushtrimin e funksioneve të tyre, pavarësisht se janë palë publike e procesit, prokurorët u binden parimeve të objektivitetit, drejtësisë dhe ligjshmërisë²⁶.

1.1 Planifikimi dhe zbatimi i buxhetit të prokurorisë

Prokuroria ka buxhet të pavarur që hartohet, administrohet e zbatohet sipas dispozitave ligjore në fuqi.

Buxheti i prokurorisë hartohet duke u mbështetur në Ligjin Nr.9936, dt.26.06.2008, “Për menaxhimin e sistemit Buxhetor në Republikën e Shqipërisë”, neni 24, Urdhrin e Kryeministrit të Shqipërisë Nr.78, datë 08.05.2006, ”Për krijimin e grupeve ministrore të punës për Strategji, Buxhet dhe Integrim, GSBI” si dhe në udhëzimet periodike për hartimin e buxhetit të çdo viti.

Në pasqyrën e mëposhtme janë paraqitur financimet buxhetore për Sistemin e Prokurorisë për vitet 2001-2015.

²⁵ Neni 148.3 i Kushtetutës.

²⁶ Shih nenin 4.2 të ligjit.

FONDE BUXHETORE (2001-2015)											Ne 000/leke
VITET	600 Paga	601 Sig.Shoqerore	602 Shp.operative	230 Shp.kap. te patrup.	231 Sh.kap.te trupe.	231 Finan.l Huaj	604 Trans.brendeshme	605 Trans.korr.te huaja	606 rans.buxh.famil.indi	Totali i Fondeve	
2001	369,665	69,260	163,000	-	102,285	-	17,000	-	-	721,210	
2002	415,860	93,563	156,060	-	150,000	-	6,940	-	-	822,423	
2003	586,000	110,000	147,000	-	142,500	-	13,000	-	-	998,500	
2004	580,678	132,000	171,285	-	258,840	-	1,073	-	-	1,143,876	
2005	682,855	122,000	191,373	550	160,450	-	771	-	-	1,157,999	
2006	631,114	123,811	148,654	-	59,000	-	1,384	-	-	963,963	
2007	666,801	122,030	158,323	-	30,000	-	-	50	1,034	978,238	
2008	673,326	110,392	205,132	-	22,781	-	126	50	540	1,012,347	
2009	802,622	106,900	258,045	-	48,000	-	378	55	-	1,216,000	
2010	806,030	104,960	209,610	4,873	108,982	-	415	55	11,340	1,246,265	
2011	867,820	113,000	276,590	2,340	91,660	400,000	180	-	11,410	1,763,000	
2012	829,729	116,893	259,185	75,000	65,000	450,000	-	55	11,760	1,807,622	
2013	840,000	115,000	287,185	-	105,000	-	-	55	11,760	1,359,000	
2014	970,000	150,000	308,190	-	135,000	100,000	-	57	-	1,663,247	
2015	1,005,000	140,000	308,300	-	175,000	60,000	-	75	-	1,688,375	

Nga një analizë e shifrave të mësipërme konstatohet se buxheti i Prokurorisë nga viti 2001 deri në vitin 2015 ka patur në zërin shpenzime operative një rritje në masën 89% në një kohë që volumi i procedimeve penale është rritur në masën 270%. Nëse marrim në konsideratë rritjen e çmimeve të mallrave dhe shërbimeve si dhe pagesën e ruajtjes së objekteve me polici private rritja e buxhetit për shpenzime operative që ndikojnë drejtpërdrejt në procesin e hetimit për shpenzime procedurale është e papërfillshme.

Gjithashtu, theksojmë se përsa i përket edhe shpenzimeve procedurale, **Prokuroria ka akumuluar një borxh në masën rreth 90 milion leke ndaj Mjekësisë Ligjore, MNZ dhe ekspertëve të të gjithë fushave për mungesë fondesh në një kohë që Mjekësia Ligjore dhe MNZ janë institucione buxhetore.** Për të bërë të mundur përballimin e shpenzimeve në rritje është e domosdoshme shtesa e buxhetit si dhe eliminimi i pagesave midis institucioneve buxhetore në lidhje me shpenzimet procedurale nëpërmjet hartimit të akteve ligjore dhe nënligjore.

Tavanet përgatitore të PBA, për periudhën 2015-2017, të shprehura në milionë lekë janë si më poshtë:

Viti 2015	Viti 2016	Viti 2017
Totali	Totali	Totali
1.688	1.564	1.564

Buxheti i Prokurorisë në % në raport me buxhetin e shtetit për vitet 2013-2015 është sipas pasqyrës së mëposhtme:

	Ne 000 Leke		
Buxheti në vite	2013	2014	2015
Buxheti i shtetit	409,594,000	456,404,000	472,697,000
Nga Kjo:			
Buxheti i Prokurorisë	1,359,000	1,563,247	1,628,375
Në % në raport me Buxhetin e Shtetit	0.33	0.34	0.34

Ne pasqyrën e mësipërme nuk është përfshirë financimi i huaj

Të ardhurat dytësorë të realizuara në sistemin e prokurorisë për vitet 2011-2014 janë si më

poshtë:

- Viti 2011 3.1 mijë lek
- Viti 2012 2.6 mijë lek
- Viti 2013 3.4 mijë lek
- Viti 2014 2.4 mijë lek

Nga këto të ardhura të realizuara nuk është përfituar asnjë % për t'u përdorur, pasi Ministria e Financave nuk ka nënshkruar një udhëzim të përbashkët me prokurorinë për përfitimin dhe mënyrën e përdorimit të tyre.

Buxheti vjetor publik i akorduar sistemit të prokurorisë së shtetit ishte në rritje mes viteve 2008 dhe 2012. Në vitin 2012, ishte rreth 50,8%. Buxheti është më i lartë se sa në shtetet e tjera të grupit të përcaktuar: në Azerbajxhan, Gjeorgji dhe në Republikën e Moldavisë përqindja është mes 30% dhe 45%, ndërsa vlera e Bosnjës dhe Hercegovinës korrespondon me mesataren evropiane prej 19% (shih Tabelën 9 më poshtë).²⁷

Prokuroria e Përgjithshme shqiptare sqaroi (gjatë takimit me ekspertët e CEPEJ në nëntor 2014) se numri i çështjeve u trefishua nga viti 2002 deri në 2013; numri i çështjeve arriti 27.000. Gjatë të njëjtës periudhë buxheti është rritur me më shumë se 40%.²⁸

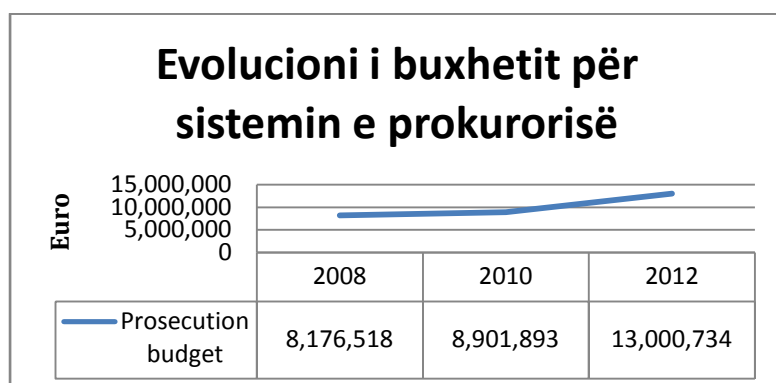

Tabela: Evolucioni i buxhetit të Prokurorisë²⁹

2. INFRASTRUKTURA

2.1 Infrastruktura e godinave

²⁷ Raporti Mbështetje e BE/KiE për Efikasitetin e Drejtësisë – SEJ, Një projekt i përbashkët ndërmjet Bashkimit Evropian dhe Këshillit të Evropës Strasburg, 4 mars 2015, CEPEJ-SEJ-Shqipëria (2015), fq.12

²⁸ Raporti Mbështetje e BE/KiE për Efikasitetin e Drejtësisë – SEJ, Një projekt i përbashkët ndërmjet Bashkimit Evropian dhe Këshillit të Evropës Strasburg, 4 mars 2015, CEPEJ-SEJ-Shqipëria (2015), fq.12

²⁹ Shih raportin CEPEJ rreth sistemeve gjyqësore evropiane, efikasitetit dhe cilësisë së drejtësisë, Studimi CEPEJ Nr. 20, Seria 2014 (të dhënat nga 2012),

Prokuroria i ushtron funksionet kushtetuese në 31 ndërtesa në të gjithë territorin e Republikës së Shqipërisë. Gjatë gjithë viteve është investuar për përmirësimin e kushteve të punës me investime nga buxheti i shtetit si dhe me fondet e KE-së. Me gjithë ndërhyrjet e vazhdueshme gjendja aktuale ka mangësi të theksuara si në drejtim të kushteve të punës ashtu dhe në drejtim të sigurisë së objekteve.

Situatë të vështirë për kushtet e punës ka në **Prokurorinë e Tiranës**, ku në të cilën në të njëjtën zyrë punojnë deri në tre prokurorë dhe oficerë të policisë gjyqësore. Për më tepër situata çdo ditë po përkeqësohet për shkak të rritjes së numrit të punonjësve në këtë prokurori, ndikuar kjo nga rritja e volumit të punës. Ndërhyrja me investime në këtë prokurori është e pamundur, pasi nuk ka asnjë mundësi për shtesë ambientesh nëpërmjet investimeve, për shkak të kondicioneve urbanistike dhe distancës së afërt me objektet e tjera që e rrethojnë.

Gjithashtu, situatë të vështirë ka dhe në **Prokuroritë pranë gjykatave të Shkallës së Parë në Gjirokastrë, Përmet, Vlorë, Elbasan**, për të cilat nga Prokuroria e Përgjithshme janë planifikuar kërkesat për investime në PBA. Në godinat, të cilat janë së bashku në administrim me gjykatat, realizimi i investimeve në to të behet në mënyrë të përbashkët.

Gjithashtu mangësi serioze mbetet mungesa e dhomave të paraqitjes për njohje dhe dhomat e ruajtjes së provave materiale për të gjitha prokuroritë.

Shqetësim i vazhdueshëm për prokuroritë në përgjithësi mbeten kushtet e sigurisë, pasi prej 4 vitesh të gjitha ndërtesat ku ushtron funksionet prokuroria rruhen me rroje private, në një kohë që janë objekte të rëndësishme të veçantë dhe për këtë problem i është kërkuar Qeverisë, që ruajtja e objekteve të bëhet nga Policia e Shtetit, ashtu siç ka qenë më parë.

2.2 Gjendja e mjeteve motorike

Prokuroria e Përgjithshme së bashku me institucionet e vartësisë ka në pronësi 75 automjete dhe 66 shoferë të punësuar.

Nga inventari i automjeteve rezulton se:

- 34% e automjeteve janë me moshë mesatare nga 6 deri në 10 vjet (këto të dhuruara nga PAMEKA ose të marra nga Rezervat Materiale të Shtetit pa pagesë),
- 31% e automjeteve kanë një moshë përdorimi nga 10 deri 15 vjet dhe 37% e tyre kanë një moshë përdorimi nga 15 deri 27 vjet.
- 38.6% e automjeteve nuk janë blerë me fondet e buxhetit të shtetit, por janë përfituar me kalim kapital pa pagesë nga Rezervat Materiale të Shtetit ose dhuruar nga PAMEKA, duke përballuar me fondet e vëna në dispozicion nga buxheti në disa raste vetëm vlerën e çdoganimit.

Nga sa mund të konstatohet situata në drejtim të shërbimit të transportit është alarmante dhe nuk afron asnjë kusht sigurie për jetën e prokurorëve dhe oficerëve të policisë gjyqësore, të cilët lëvizin për nevoja pune me automjetet e prokurorisë.

Për rritjen e sigurisë së godinave të prokurorisë është e domosdoshme edhe pajisja me kamera vëzhgimi për ambientet e tyre. Shumica e prokurorive nuk kanë sisteme kamerash vëzhgimi dhe disa prej tyre i kanë të amortizuara për shkak të vjetërsisë.

2.3 Teknologjia e informacionit (TI)

Prokuroria Shqiptare ka një infrastrukturë informatike të ngritur në Prokuroritë e të gjitha niveleve, kjo e arritur në saje të mbështetjes financiare të Komisionit Evropian në kuadër të IPA 2010, si dhe në saje të investimit nga Buxheti i Prokurorisë.

Prokuroritë e të gjitha niveleve kanë rrjet LAN të brendshëm të ngritur pjesërisht me investim të OPDAT dhe pjesërisht me fondet e Prokurorisë. Gjithashtu vlen të theksohet se të gjitha Prokuroritë janë të lidhura në Dhomën e Serverave në Prokurorinë e Përgjithshme në Intranet, dhe funksionojnë si një strukturë e vetme informatike. Të gjitha shërbimet informatike ofrohen në mënyre të centralizuar për të gjitha prokuroritë nga Prokuroria e Përgjithshme.

Në janar 2015 Prokuroria e Përgjithshme implementoi programin e Menaxhimit të Rasteve, i cili dixhitalizon proceset e punës së Prokurorit dhe Oficerit të Policisë Gjyqësore të Prokurorisë, duke rritur shpejtësinë e shkëmbimit të informacionit në prokurori, si dhe duke prodhuar raporte statistikore në kohë reale.

Ky sistem që të funksionojë plotësisht me të gjitha modulet e tij kondicionohet nga mungesa e theksuar pajisjeve kompjuterike të cilat janë tejet të vjetërsuara dhe që nuk e suportojnë dot këtë sistem. Sistemi Menaxhimi i rasteve parashikon bashkëngjitjen e dokumenteve fizike të skanuara. Një gjë e tillë aktualisht nuk kryhet në sistem për shkak të mungesës së pajisjeve “Skaner”, të cilat bëjnë të pamundur këtë proces.

Për të patur efektivitet dhe shpejtësi në shkëmbim informacioni për procesimin e dosjes dixhitale, sistemi është parashikuar të ndërlidhet me sisteme të tjera shtetërore siç janë Menaxhimi i Rasteve i Policisë së Shtetit, si dhe regjistrat e institucioneve shtetërore, me të cilat lidhet puna e Prokurorisë siç janë: regjistri i Gjendjes Civile, ICMIS i Ministrisë së Drejtësisë, regjistri i zyrës së ALUIZNI-t etj.

3. Sistemi i pagave

Paga, shpërblimet dhe trajtimet e prokurorëve rregullohen me dispozitat e ligjit 8737/2001, “Për organizimin dhe funksionimin e prokurorisë në Republikën e Shqipërisë”, i ndryshuar dhe akte të tjera ligjore e nënligjore në fuqi. Raporti mbi standardet evropiane lidhur me pavarësinë e sistemit gjyqësor, Pjesa e II “Shërbimi i Prokurorisë” (Strasbourg, 3 Janar 2011), miratuar nga Komisioni i Venecias në seancën plenare të 85^{-të}, në shkronjë “H” paragrafi 69 parashikon:

“H. 69. Si për gjyqtarët, paga në përputhje me rëndësinë e detyrës që kryen është thelbësore për një sistem eficient dhe të drejtë të drejtësisë penale. Një pagë e mjaftueshme është gjithashtu e nevojshme për të reduktuar rrezikun e korrupsionit të prokurorit.

3.1 Paga e prokurorëve

Paga e Prokurorit të Përgjithshëm është e barabartë me pagën e Kryetarit të Gjykatës së Lartë. Paga e prokurorëve të Prokurorisë së Përgjithshme është e barabartë me pagën e anëtarit të Gjykatës së Lartë.

Paga e drejtuesve të hallkave, që janë prokurorë në strukturën e Prokurorisë së Përgjithshme, është 5 për qind me e lartë se paga e prokurorëve të kësaj prokurorie.

Paga bazë e prokurorit ose drejtuesit të prokurorisë së shkallës së parë dhe të apelit, si dhe shtesa për vjetërsi apo vështirësi në shërbim e tyre, është e barabartë me pagën dhe shtesën e vjetërsisë dhe të vështirësisë së gjyqtarit e të kryetarit të gjykatës, pranë së cilës funksionon prokuroria, ku ai është emëruar.

Në ditët e pushimit javor ose të festave zyrtare, prokurori i gatshëm ose prokurori, që kryen detyra të ngutshme përfiton shtesë page, në masën 50 për qind të pagës së tij ditore.

Shpërblimet

Prokurori mund të përfitojë shpërblime, për merita profesionale, në masën e caktuar, me propozimin e drejtuesit dhe me miratimin e Prokurorit të Përgjithshëm. Prej disa vitesh fondi i shpërblimeve në masën 5% mbi fondin e pagave administrohet nga Ministria e Financave dhe përdorimi nga ana e prokurorit të përgjithshëm sipas parashikimeve ligjore është i kufizuar vetëm për raste ndihme ekonomike dhe fatkeqësi duke bërë të pamundur motivimin për punë të mirë dhe rezultate pozitive të të gjithë kategorive të punonjësve të sistemit të Prokurorisë.

Prokurori, me propozimin e eprorit dhe me miratimin e Prokurorit të Përgjithshëm, mund të përfitojë deri në 20 për qind shtesë page për vështirësi pune.

Prokurorët dhe drejtuesit e tyre kanë të njëjtat trajtime dhe status protokollar si gjyqtarët dhe drejtuesit e gjykatave, pranë të cilave ushtrojnë funksionet prokuroria, përveçse kur ligji parashikon ndryshe.

Pagat e prokurorëve neto dhe bruto		
Prokurori i Përgjithshëm	155.110	209.712
Drejtorët prokurorë pranë Prokurorisë së Përgjithshme		
Prokurorët pranë Prokurorisë së Përgjithshme	132.286	174.760
Drejtuesi i prokurorisë pranë Gjykatës së Apelit për Krime të Rënda	157.284	119.826
Prokurorët pranë Gjykatës së Apelit për Krime të Rënda	144.177	110.480
Drejtuesi i prokurorisë pranë Gjykatave të Apelit	144.177	110.480
Prokurorët pranë Gjykatave të Apelit	131.070	101.135

Drejtuesi i prokurorisë pranë Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda	146.799	112.349
Prokurorët pranë gjykatës së Shkallës së parë për Krime të Rënda	136.313	104.873
Drejtuesi i prokurorisë pranë Gjykatave së Shkallës së Parë	115.342	88.455
Prokurorët pranë Gjykatave së Shkallës së Parë	104.856	79.930

Shënim:

- *Në pagat e pasqyruara më lart nuk është përfshirë vjetërsia, pasi ajo është e ndryshueshme për çdo prokuror.*
- *Prokurorët Drejtor në Prokurorinë e Përgjithshme kanë shtesë page për funksion nga 5% deri në 20%.*
- *Prokurorët Shef Sektori në Prokurorinë e Përgjithshme kanë shtesë page për funksion nga 3% deri në 10%.*
- *Drejtuesit e Prokurorisë së Apelit Tiranë dhe Drejtuesi i Prokurorisë së Apelit për Krime të Rënda kanë shtesë page për vështirësi 10%.*
- *Drejtuesit e Prokurorisë për Krime të Rënda dhe drejtuesi i Prokurorisë pranë Gjykatës së Shkallës së Parë Tiranë kanë shtesë page për drejtim dhe vështirësi 40% me shumë se prokurorët e këtyre prokurorive.*
- *Disa drejtuesve të prokurorive pranë gjykatave të shkallës së parë kanë shtesë page 20% për vështirësi në punë.*
- *Prokurorët pranë Task Forcës kanë shtesë page për vështirësi në masën 20%.*

3.2 Paga e oficerëve të seksioneve të Policisë Gjyqësore

Në dispozitat e ligjit 8737/2001, i ndryshuar, është parashikuar se, paga e oficerit të olicisë gjyqësore-jurist, të seksioneve të prokurorive të rretheve gjyqësore dhe të prokurorive të apelit është e barabartë me 70 për qind të pagës së prokurorit të prokurorisë së rrethit gjyqësor. Ndërkohë paga e oficerit të Policisë Gjyqësore-jurist, të seksionit të Prokurorisë për Krimet e Rënda dhe Prokurorisë së Apelit për Krimet e Rënda, si dhe të zyrës së Prokurorit të Përgjithshëm është 20 për qind më e lartë se ajo e parashikuar për oficerin e policisë gjyqësore-jurist në seksionet e prokurorive të rretheve.

Pagat e oficerëve të policisë gjyqësore neto dhe bruto		
Oficerë të policisë gjyqësore pranë Prokurorisë së Përgjithshme	80.612	105.694
Oficerë të policisë gjyqësore pranë Gjykatave të Apelit	56.600	73.399

Oficerë të policisë gjyqësore pranë Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda	73.451	96.887
Oficerë të policisë gjyqësore pranë Gjykatave të Shkallës së Parë	56.600	73.399

Shpërblimet

Në bazë të ligjit nr.8677, datë 02.11.2000’ “Për organizimin dhe funksionimin e Policisë Gjyqësore”, i ndryshuar, oficerët e policisë gjyqësore, të emëruar nga Prokurori i Përgjithshëm, mund të përfitojnë shpërblime, për merita profesionale, në masën e caktuar, me propozimin e drejtuesit dhe me miratimin e Prokurorit të Përgjithshëm. Kriteret për shpërblim për merita të veçanta për oficerët e Policisë Gjyqësore, të emëruar nga Prokurori i Përgjithshëm, janë përcaktuar me udhëzimin nr.1/2011 të Prokurorit të Përgjithshëm.

3.3 Administrata e prokurorisë

Ligji 8737/2001, i ndryshuar, ka parashikuar se;

Sekretari i përgjithshëm është nëpunësi më i lartë civil në Prokurorinë e Përgjithshme. Shërbimet e tjera tekniko-administrative në Prokurorinë e Përgjithshme dhe shërbimet ndihmëse në prokuroritë e niveleve të tjera, pranë sistemit gjyqësor, kryhen nga nëpunës dhe punonjës të tjerë. Sekretari i Përgjithshëm drejton veprimtarinë administrative të Prokurorisë së Përgjithshme dhe të prokurorive të niveleve të tjera, nën autoritetin e Prokurorit të Përgjithshëm.

Punonjësit e administratës së Prokurorisë së Përgjithshme u nënshtrohen rregullave të shërbimit civil. Punonjësit me statusin e nëpunësit civilë paguhen sipas vendimit të Këshillit të Ministrave **nr. 545/2011**.

Funksioni	Paga bazë bruto
Sekretar i Përgjithshëm	129.000 lekë +14.000 lekë diploma
Ndihmësit Ligjor	74.400 lekë +14.000 lekë diploma
Drejtor Drejtorie	91.700 lekë +14.000 lekë diploma
Përgjegjës sektori	74.400 lekë +14.000 lekë diploma
Specialist	57.000 lekë +14.000 lekë diploma

Marrëdhëniet e punës të personelit administrativo-teknik rregullohen sipas dispozitave të Kodit të Punës. Punonjësit mbështetës paguhen sipas vendimit të Këshillit të Ministrave **nr. 717/2009**.

Funksioni	Paga bazë bruto
Sekretare	33.600 lekë
Punonjës shërbimi	33.600 lekë
shoferë	26.800 lekë
Pastruese	25.000 lekë

Trajtimi financiar i administratës së prokurorive të niveleve të tjera, pranë sistemit gjyqësor, barazohet me punonjësit e administratës të sistemit gjyqësor, pranë së cilës funksionon prokuroria.

Funksioni	Paga bazë bruto
Kryesekretar	57.000 lekë +14.000 lekë diploma
Sekretare prane prokuroreve +specialist	44.300 lekë +14.000 lekë diploma
Shofer	26.800 lekë
Pastruese	25.000 lekë

Prokurori i Përgjithshëm mund të emërojë kancelarë për ndjekjen e problemeve të karakterit administrativ e financiar. Paga e tyre është e njëjtë me atë të kancelarëve pranë gjykatave.

Paga bazë bruto e **kancelarëve është 104.856.**

Numri total i punonjësve në sistemin e Prokurorisë, miratuar me ligjin nr. 160/2014, “Për buxhetin e vitit 2015” është **848.**

Numri i prokurorëve të miratuar me dekret të Presidentit të Republikës është **336,**

Numri i oficereve të policisë gjyqësore **153**

Ndihmës Ligjore **10**

Punonjës me sherbimin Civile **45**

Kancelarë **9**

Përgjegjës finance **10**

Kryesekretarë **30**

Sekretare **116**

Specialist IT ne rrethe **10**

Punonjës mbështetës (shofer+pastrues+ftues+teknik + punonjës shërbimi)**129**

Nga sa mund të konstatohet nga analiza e numrit të punonjësve del që në ndihmë të çdo prokurori është vetëm 0.3 sekretare, mesatare që është shumë e ulët në një kohë që çdo prokuror duhet të kishte një sekretare procedurale.

4. PËRMBLEDHJE E GJETJEVE

- 1) Pavarësi jo e plotë në hartimin e buxhetit të shtetit. Ndikim i ekzekutivit në hartimin e tij. Hartimi i buxhetit gjyqësor të integruar jo nga një strukturë e veçantë e tij dhe pamundësia e mbrojtjes së këtij buxheti në Kuvend. Kompetencat e drejtpërdrejta të Ministrit të Drejtësisë në lidhje me propozimin dhe administrimin e buxhetit gjyqësor, për zëra të caktuar të tij, cenojnë pavarësinë financiare, si një nga elementet që zbërthejnë kuptimin e pavarësisë së pushtetit gjyqësor
- 2) Pamjaftueshmëri e fondeve buxhetore. Financimi i buxhetit të Prokurorisë gjyqësore, pasi Shqipëria ka nivelin më të ulët të raportit të buxhetit të Prokurorisë me buxhetin e shtetit dhe GDP.
- 3) Varësi nga ekzekutivi në zbatimin e buxhetit të shtetit, sidomos përsa i përket ndryshimeve që ndodhin gjatë vitit në buxhetin e shtetit, si dhe nëpërmjet rialokimit të fondeve. Ruajtja e pavarësisë së Prokurorisë edhe për sa i përket ushtrimit dhe përdorimit të buxhetit të tij. Varësi direkte në ekzekutim të buxhetit të Prokurorisë, sikurse edhe gjyqësori, nga kompetenca e urdhrave të Ministrisë së Financave³⁰.
- 4) Mungesë në fondet për shpenzimet procedurale, sidomos përsa i përket pagesave për MNZ-në, laboratorin e kriminalistikës dhe kryerjen e ekspertimeve të tjera.
- 5) Mosarkëtim i të ardhurave nga dënimet penale me gjopa, pasi sistemi nuk është eficient
- 6) Infrastrukturë ndërtimore jo në funksion të kryerjes së veprimtarisë së prokurorëve në ushtrimin e detyrës së tyre sidomos në Prokurorinë e Tiranës, Prokuroritë pranë gjykatave të Shkalles së Parë në Gjirokastrë, Përmet, Vlorë, Elbasan.
- 7) Teknologjia e Informacionit (TI), është e investuar në mënyrë të kënaqshme dhe sistemi është operativ. Ky sistem që të funksionojë plotësisht me të gjitha modulet e tij kondicionohet nga mungesa e theksuar pajisjeve kompjuterike të cilat janë tejet të vjetërsuara dhe që nuk e suportojnë dot këtë sistem. Sistemi Menaxhimi i rasteve parashikon bashkëngjijtjen e dokumenteve fizike të skanuara. Një gjë e tillë aktualisht nuk kryhet në sistem për shkak të mungesës së pajisjeve “Skaner”, të cilat bëjnë të pamundur këtë proces.
- 8) Mungesë e kushteve për pajisjen e Prokurorive me infrastrukturë moderne, me lehtësimin e aksesit nga persona me aftësi të kufizuar, pajisja e godinave me gjenerator, pajisja me kamera vëzhgimi dhe me sisteme kundërzjarrit sipas standardeve ndërkombëtare.
- 9) Sistem jo eficient pagash dhe përfitimesh të tjera sociale dhe shpërblimesh për prokurorëve dhe të oficerëve të Policisë gjyqësore.

³⁰ Gjatë zbatimit të buxhetit, Ministria e Financave apo Këshilli i Ministrave me propozim të MF, mund të nxjerrin akte normative me fuqi vepruese brenda vitit buxhetor, të cilat kufizojnë apo për periudha të caktuara kohore brenda vitit pengojnë, përdorimin e fondeve buxhetore, duke përfshirë buxhetin e gjykatave. Referuar Ligjit të Zyrës që garanton pavarësinë buxhetore të gjykatave, mendojmë se duhen përfshirë gjykatat nga fusha e veprimtimit të këtyre akteve apo minimalisht të merret mendimi i Zyrës për përfshirjen e gjykatave në këto akte. Kjo e drejtë duhet të shprehet në një nga aktet ligjore ekzistuese nëpërmjet një plotësimi që duhet t'i bëhet atij.

5. PËRFUNDIME

1. Realizimi i pavarësisë së Prokurorisë nëpërmjet planifikimit në mënyrë të pavarur të nevojave për financime që ai ka. Hartim i buxhetit në mënyrë të pavarur. Hartimi i buxhetit të Prokurorisë të integruar nga një strukturë e veçantë e tij dhe mundësia e mbrojtjes së këtij buxheti në Komisionin Parlamentar të Ligjeve, mund të konsiderohet pozitive në drejtim të mbështetjes së funksionimit të pavarur të Prokurorisë.
2. Rritja konkrete dhe reale e buxhetit të Prokurorisë, pasi niveli i financimit është i ulët duke zënë aktualisht rreth 0.33 % të PBB. Përcaktimi me anë të ligjit të minimumit të financimit të buxhetit të prokurorisë në % me GDP-në. Ky kriter është i vlefshëm të vendoset, pasi kufizon ndërhyrjen e pushtetit ekzekutiv në përcaktimin e buxhetit të Prokurorisë.
3. Ruajtja e pavarësisë së Prokurorisë edhe për sa i përket ushtrimit dhe përdorimit të buxhetit të tij. Përrjashtimi i buxhetit të Prokurorisë nga kompetenca e urdhrave të Ministrisë së Financave³¹.
4. Administrimi i pavarur i buxhetit gjyqësor duke përmirësuar bashkëpunimin ndërinstytucional me një skemë mirëfunktionale.
5. Planifikim sipas prioriteteve për kryerjen e investimeve dhe realizimin e nevojave të Prokurorisë. Përfshirje dhe koordinim me organet e pushtetit ekzekutiv (MF MD), për përfituar financimet e huaja direkte për drejtësinë. Kërkohej një parashikim i detajuar i buxhetit për vitin pasardhës për rikonstruksionin e gjykatave të sipërpërmendura.
6. Për të patur efektivitet dhe shpejtësi në shkëmbim informacioni për procesimin e dosjes dixhitale, sistemi është parashikuar të ndërlidhet me sisteme të tjera shtetërore siç janë Menaxhimi i Rasteve të Policisë së Shtetit, si dhe regjistrat e institucioneve shtetërore, me të cilat lidhet puna e Prokurorisë siç janë: regjistri i Gjendes Civile, ICMIS i Ministrisë së Drejtësisë, regjistri i zyrës së ALUIZNI-t, etj.
7. Përmirësimi i sistemit të pagave dhe shpërblimeve të Prokurorëve dhe të oficerëve të Policisë Gjyqësore.
8. Vënia në efijencë e arkëtimit të dënimeve penale me gjoba, duke shikuar mundësinë e përfshirjes së një skeme shpërblimi për prokurorët që kanë ndjekur çështjen deri në gjykatë, duke i motivuar ata me një shpërblim në përqindje mbi ta ardhurat e arkëtuara.

³¹ Gjatë zbatimit të buxhetit, Ministria e Financave apo Këshilli i Ministrave me propozim të MF, mund të nxjerrin akte normative me fuqi vepruese brenda vitit buxhetor, të cilat kufizojnë apo për periudha të caktuara kohore brenda vitit pengojnë, përdorimin e fondeve buxhetore, duke përfshirë buxhetin e gjykatave. Referuar Ligjit të Zyrës që garanton pavarësinë buxhetore të gjykatave, mendojmë se duhen përjashtuar gjykatat nga fusha e veprimit të këtyre akteve apo minimalisht të merret mendimi i Zyrës për përfshirjen e gjykatave në këto akte. Kjo e drejtë duhet të shprehet në një nga aktet ligjore ekzistuese nëpërmjet një plotësimi që duhet t'i bëhet atij.

IV BUXHETI I NDIHMËS JURIDIKE

1. Situata Aktuale

Ndihma juridike, ofrohet prej avokatëve të përzgjedhur nga MD dhe DHKA në formën e ndihmës juridike parësore e të ndihmës juridike dytësore. Akti ligjor që rregullon dhënien e kësaj ndihme dhe krijon edhe institucionin përgjegjës për zbatimin e saj është Ligji Nr. 10 049, datë 22.12.2008, “Për ndihmë juridike” dhe një rregullore e Ministrisë të Drejtësisë e miratuar me Urdhërin Nr.7301/3, datë 19.1.2012

Ndihma juridike parësore është dhënia e informacionit për sistemin ligjor në Republikën e Shqipërisë, për aktet normative në fuqi, të drejtat dhe detyrimet e subjekteve të ligjit, mënyrat e ushtrimit të të drejtave të individit, në proceset gjyqësore dhe ato jashtëgjyqësore, si dhe dhënia e asistencës në hartimin e dokumenteve juridike apo në forma të tjera.

Ndihma juridike dytësore është dhënia e shërbimeve të këshillimit, përfaqësimit apo mbrojtjes në proceset gjyqësore penale, proceset gjyqësore civile dhe administrative, si dhe të paraqitjes para organeve administrative shtetërore.

Dhënia e ndihmës juridike realizohet nga Komisioni Shtetëror për Ndihmën Juridike, i cili ka për mision dhënien e ndihmës juridike parësore ose dytësore nga shteti për personat që kanë të drejtë të përfitojnë ndihmë juridike.

Ndihma juridike ofrohet nga shteti për personat që:

- a. kërkojnë të mbrohen me avokat në procesin penal në të gjitha fazat e tij të cilët, për shkak të pamundësive financiare, nuk kanë mundur të zgjedhin vetë një avokat apo kanë mbetur pa të;
- b. kanë nevojë për ndihmë juridike në çështjet civile ose administrative, por nuk kanë mjete të mjaftueshme për ta paguar këtë ndihmë juridike apo kur çështjet janë tepër komplekse, nga ana e përmbajtjes dhe e procedurës. Personat që përfitojnë ndihmën juridike, janë atë persona të cilët përfshihen në programet e mbrojtjes sociale ose plotësojnë kushtet për t'u përfshirë në to;
- c. për personat e mitur gjatë procedimit penal të tyre.

Çështjet që kanë të bëjnë me ndjekjen e ndihmës juridike ndiqen nga Komisioni Shtetëror i Ndihmës Juridike, i cili është edhe institucioni që ndjek zbatimin e buxhetit të dhënë për ndihmë juridike. Dhënia e ndihmës juridike parësore dhe e ndihmës juridike dytësore përballohen fondet e buxhetit të shtetit, fonde këto që i alokohen nga Buxheti i Shtetit. Si zë i veçantë në buxhetin e Komisionit Shtetëror për Ndihmën Juridike. Komisioni Shtetëror i Ndihmës Juridike ka të drejtë të marrë edhe financime të tjera të ligjshme përveç fondeve që parashikon buxheti i shtetit.

Në raportin CEPEJ për ndihmë juridike thuhet sa më poshtë:

“Ndihma juridike është ndihma e dhënë nga shteti për njerëzit që nuk kanë mjete të mjaftueshme financiare për t'u mbrojtur përpara një gjykate apo për të filluar proceset gjyqësore (qasja në gjykatë)³². Shqipëria ofron ndihmë ligjore në procedurat penale dhe civile

³² Raporti CEPEJ rreth sistemeve gjyqësore evropiane, efikasitetit dhe cilësisë së drejtësisë, Studimi CEPEJ Nr. 20, Seria 2014 (të dhënat nga 2012), f. 69.

për përfaqësimin në gjykatë dhe këshillim juridik. Në proceset penale përfshihet edhe mundësia e mbrojtjes falas nga një avokat³³.

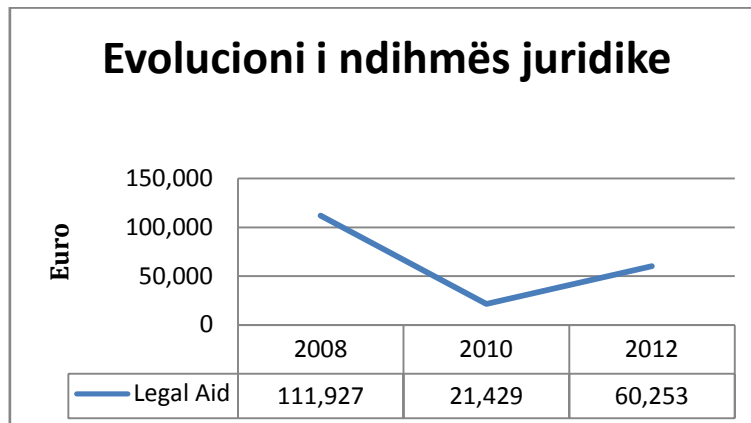

Tabela: Evolucioni i buxhetit të ndihmës juridike në euro

Evolucioni i buxhetit të ndihmës juridike mes viteve 2008 dhe 2010 është riprodhuar në tabelën e mësipërme. Tabela tregon variacione të mëdha. Do të ishte me interes dhe me rëndësi të gjenden arsyet e variacioneve të tilla dhe më vonë të analizohet gjendja e buxhetit të ndihmës juridike.

Ndihma juridike në procesin penal (avokatët kryesisht); kjo po vazhdon të trajtohet akoma nga gjykata për shkak të nevojës së shpejtë që kërkohet në vendosjen e avokatit kryesisht.

Gjatë vitit 2014 janë paguar rreth 39 milion lekë për avokatet kryesisht, prej të cilave 6 milion kanë qenë detyrime të mbartura nga vitit 2013. Gjithashtu të mbartura nga viti 2013 janë edhe 2 milion lekë të tjera të cilat janë përfshirë në strategjinë e qeverisë për shlyerjen e detyrimeve të prapambetura. Për vitin 2015, MF ka akorduar 500 mijë lekë për këtë zë të shpenzimeve.

Një prej shkaqeve të mos kryerjeve në kohe të pagesave ndaj avokateve të thirrur kryesisht, përveç problemeve të pamjaftueshmërisë së buxhetit, ka qenë edhe mos paraqitja në kohe e dokumentacionit të domosdoshëm për kryerjen e këtyre pagesave. Nisur nga kjo problematike, Bordi Drejtues i ZABGJ-se ka miratuar Udhëzimin nr.1, dt.11.07.2014, “Mbi unifikimin e praktikës për pagesën e avokateve të thirrur kryesisht nga gjykata”. Udhëzimi parashikon afate kohore për paraqitjen e dokumentacionit. Nëpërmjet këtij Udhëzimi shmanget neglizhenca e konstatuar më parë në paraqitjen e faturave të rregullta tatimore, të domosdoshme për kryerjen e pagesave.

Ndërkohë pranë Ministrisë së Drejtësisë funksionon edhe Komisioni Shtetëror për Ndihmën Juridike. Detyra e këtij Komisioni është përzgjedhja e avokatëve dhe organizatave jofitimprurëse (OJF) për dhënë ndihmë juridike falas shtresave në nevojë.

Në progres raportin e BE-së kërkohet që funksionimi i sistemit të ndihmës juridike të përmirësohet dhe që dispozitat e fundit mbi ndihmën ligjore që parashikojnë krijimin e zyrave rajonale për ndihmë juridike të zbatohen. Tarifat gjyqësore pengojnë shumë qytetarë dhe procedurat e aplikimit janë shumë të rënda.

³³ Raporti CEPEJ rreth sistemeve gjyqësore evropiane, efikasitetit dhe cilësisë së drejtësisë, Studimi CEPEJ Nr. 20, Seria 2014 (të dhënat nga 2012), tabela 3.1, f. 70.

Sot situata e financimit nga buxheti i shtetit për Komisionin Shtetëror të Ndhmës Juridike është si më poshtë:

Buxheti i Komisionit Shtetëror për Ndhmën Juridike për vitin 2015 në total është 13.700.000 lekë

600(Pagat e punonjësve)	5.000.000 Lekë
601(Sigurime Shëndetësore)	1.000.000 Lekë
602(shpenzime të ndryshme)	7.500.000 Lekë nga këto vetëm për Ndhmën Juridike, fondi është 4.180.000 Lekë
231 (Investime)	200.000 Leke

Nga të dhënat e marra nga ky Komision rezulton se financimi nga buxheti i shtetit për këtë ndihmë juridike është në shifrën e 4.180.000 lekë. Për mospasje informacioni se janë shpenzuar këto mjete financiare dhe si ka qenë në vite puna e këtij Komisioni, nuk mund të japim të dhëna për të.

Ajo që konstatohet nga Raporti CEPEJ është fakti që shuma e financimit tashmë është negative, **pra minus 34%**.

4. PËRMBLEDHJE E GJETJEVE

1. Buxhet jo i mjaftueshëm për të përballuar kostot e ndihmës juridike, pasi sipas të dhënave rezulton më detyrime kundrejt avokatëve për shërbimin e përftuar.
2. Legjislacion i paqartë për sa i përket dhënies së ndihmës juridike falas nga ana e Komisionit Shtetëror të Ndhmës Juridike.
3. Situatë e paqartë për sa i përket mënyrës së kërkimit të fondeve dhe planifikimit të tyre nga ana e Komisionit Shtetëror të Ndhmës Juridike.
4. Mungesë publiciteti të ofrimit të ndihmës juridike nga ana e Komisionit Shtetëror të kësaj ndihme.
5. Kriteret jo të qartë për mënyrën e përfitimit të pagesave nga ana e avokatëve të caktuar kryesisht nga Prokuroria dhe Gjykatat.

5. PËRFUNDIME

1. Përcaktim i kriterëve të sakta për financimin nga buxheti për ndihmën juridike.
2. Analizë dhe kërkesa të mbështetura në statistika dhe fakte për dhënien e ndihmës juridike
3. Reformim i sistemit dhe i akteve ligjore e nënligjore përsa i përket mënyrës së financimit për ndihmën juridike shtetërore

IV PËRMBLEDHJE E GJETJE SIPAS ANALIZËS SË KRYER

- 1) Pavarësi jo e plotë në hartimin e buxhetit të shtetit përta i përket organeve të drejtësisë. Ndikim i ekzekutivit në hartimin e tij. Hartimi i buxhetit gjyqësor të integruar jo nga një strukturë e veçantë e tij dhe pamundësia e mbrojtjes së këtij buxheti në Kuvend. Kompetencat e drejtpërdrejta të Ministrisë të Drejtësisë në lidhje me propozimin dhe administrimin e buxhetit gjyqësor, për zëra të caktuar të tij, cenojnë pavarësinë financiare, si një nga elementet që zbërthejnë kuptimin e pavarësisë së pushtetit gjyqësor
- 2) Pamjaftueshmëri e fondeve buxhetore në financimin e buxheteve gjyqësore (Gjykata, Prokurori Ndihmë Juridike), pasi Shqipëria ka nivelin më të ulët të raportit të buxhetit të gjykatave me buxhetin e shtetit dhe GDP, krahasuar me vendet e rajonit si dhe me mesataren evropiane. Buxhet gjyqësor më i lartë konform standardeve CEPEJ dhe kërkimi i donatorëve të huaj si Banka Botërore, Programi Shqiptaro-zviceran për reduktimin e humbjeve ekonomike dhe sociale në kuadrin e BE monitoruar nga Ambasada e Zvicrës në Shqipëri, etj.
- 3) Varësi nga ekzekutivi në zbatimin e buxhetit të shtetit, sidomos përta i përket ndryshimeve që ndodhin gjatë vitit në buxhetin e shtetit, si dhe nëpërmjet rialokimit të fondeve. Varësi direkte në ekzekutim të buxhetit të gjyqësorit nga kompetenca e urdhrave të Ministrisë së Financave³⁴. Pavarësia e pushtetit gjyqësor duhet ruajtur edhe për ta i përket ushtrimit dhe përdorimit të buxhetit të tij.
- 4) Gjendje jo funksionale e ndërtesave ku ushtrojnë veprimtarinë e tyre gjykatat dhe prokuroria. Situata pronësore për ushtrimin e pronësisë shtetërore e paqartë. Gjë që ndikon edhe në kryerjen investimeve themelore në to. Nuk ofrojnë akses të plotë për publikun sidomos për personat me aftësi të kufizuar
- 5) Mungesë në investimet në teknologjinë e informacionit sidomos në gjykata. Edhe atje ku sistemet online dhe dixhitalizimi i sistemit është kryer dhe funksionon (Prokuroria) mungojnë pajisjet kompjuterike bashkëkohore për tu përshtatur me këto sisteme.
- 6) Mungesa të mjeteve që duhet të kenë në dispozicion trupa e prokurorëve për të kryer funksionet e tyre të hetimit.
- 7) Skemë jo e saktë për pagesat që duhet të kryejnë për shpenzimet procedurale (Prokuroria) kundrejt institucioneve të tjera buxhetore.
- 8) Sistem i ri pagash dhe shpërblimesh për gjyqtarët dhe prokurorët. në mënyrë t'i motivoja ata në kryerjen e funksioneve të tyre.

³⁴ Gjatë zbatimit të buxhetit, Ministria e Financave apo Këshilli i Ministrave me propozim të MF, mund të nxjerrin akte normative me fuqi vepruese brenda vitit buxhetor, të cilat kufizojnë apo për periudha të caktuara kohore brenda vitit pengojnë, përdorimin e fondeve buxhetore, duke përfshirë buxhetin e gjykatave. Referuar Ligjit të Zyrës që garanton pavarësinë buxhetore të gjykatave, mendojmë se duhen përfshirë gjykatat nga fusha e veprimit të këtyre akteve apo minimalisht të merret mendimi i Zyrës për përfshirjen e gjykatave në këto akte. Kjo e drejtë duhet të shprehet në një nga aktet ligjore ekzistuese nëpërmjet një plotësimi që duhet t'i bëhet atij.

V. PËRFUNDIMET E ANALIZËS

1. Realizimi i pavarësisë së pushtetit gjyqësor nëpërmjet planifikimit në mënyrë të pavarur të nevojave për financime që ai ka. Hartim i buxhetit në mënyrë të pavarur. Hartimi i buxhetit gjyqësor të integruar nga një strukturë e veçantë e tij dhe mundësia e mbrojtjes së këtij buxheti në Komisionin Parlamentar të Ligjeve, mund të konsiderohet pozitive në drejtim të mbështetjes së funksionimit të pavarur të pushtetit gjyqësor.
2. Rritja konkrete dhe reale e buxhetit të gjyqësorit pasi Shqipëria ka nivelin më të ulët të raportit të buxhetit të gjykatave me buxhetin e shtetit dhe GDP, krahasuar me vendet e rajonit si dhe me mesataren evropiane.
3. Përcaktimi me anë të ligjit të minimumit të financimit të buxhetit gjyqësor dhe të prokurorisë në % me GDP-në. Ky kriter është i vlefshëm të vendoset, pasi kufizon ndërhyrjen e pushtetit ekzekutiv në përcaktimin e buxhetit të pushtetit gjyqësor.
4. Ruajtja e pavarësisë së pushtetit gjyqësor edhe për sa i përket ushtrimit dhe përdorimit të buxhetit të tij. Përjashtimi i buxhetit të gjyqësorit nga kompetenca e urdhrave të Ministrisë së Financave³⁵.
5. Administrimi i pavarur i buxhetit gjyqësor (gjykata prokurori) duke përmirësuar bashkëpunimin ndërinstucional me një skemë mirëfunktionale.
6. Rregullim i sistemit të tarifave për shërbimet që ofron pushteti gjyqësor, duke vendosur tarifa të diferencuara midis llojeve të mosmarrëveshjeve (të tilla si mosmarrëveshje mbi pronësinë, mosmarrëveshje për markën, etj.). Të vendosen tarifa për shërbimet e GJK, si dhe të rishikohen tarifat e Gjykatës ë Lartë.
7. Planifikim sipas prioriteteve për kryerjen e investimeve dhe realizimin e nevojave të pushtetit gjyqësor (gjykata prokurori). Përfshirje dhe koordinim me organet e pushtetit ekzekutiv (MF MD), për përfituar financimet e huaja direkte për drejtësinë. Kërkohet një parashikim i detajuar i buxhetit për vitin pasardhës për rikonstrukcionin e gjykatave të sipërpërmendura
8. Të garantohet financiarisht investime të reja në sistemet e teknologjisë informacionit si dhe mirëmbajtja e sistemeve ekzistuese kompjuterike dhe e pajisjeve të IT-së.
9. Rritja e aksesit në gjykata nëpërmjet krijimit të kushteve për personat me aftësi të kufizuar, si dhe krijimi i sallave të gjykimit penal sipas kërkesave të KEDNJ.

³⁵ Gjatë zbatimit të buxhetit, Ministria e Financave apo Këshilli i Ministrave me propozim të MF, mund të nxjerrin akte normative me fuqi vepruese brenda vitit buxhetor, të cilat kufizojnë apo për periudha të caktuara kohore brenda vitit pengojnë, përdorimin e fondeve buxhetore, duke përfshirë buxhetin e gjykatave. Referuar Ligjit të Zyrës që garanton pavarësinë buxhetore të gjykatave, mendojmë se duhen përjashtuar gjykatat nga fusha e veprimit të këtyre akteve apo minimalisht të merret mendimi i Zyrës për përfshirjen e gjykatave në këto akte. Kjo e drejtë duhet të shprehet në një nga aktet ligjore ekzistuese nëpërmjet një plotësimi që duhet t'i bëhet atij.

10. Sistem i ri pagash dhe shpërblimesh për gjyqtarët në mënyrë për t'i motivuar ata në dhënien e drejtësisë

ANEKSE

Tabela 1

Të dhëna krahasuese me vendet e rajonit mbi raportin e buxhetit të gjykatave në totalin e shpenzimeve publike (Referuar raportit të CEPEJ publikuar në tetor 2014).

Nr	Vendet	Raporti buxhetit te gjykatave me shpenzimet publike	Raporti Buxhetit te gjykatave me GDP
1	MAQEDONIA	2.2%	0.40%
2	POLONI	1.8%	0.35%
3	BOSNJA	1.4%	0.60%
4	SERBIA	1.2%	0.60%
5	MALI I ZI	1.2%	0.55%
6	SLOVAKI	1.0%	0.21%
7	RUMANI	1.0%	0.25%
8	SLOVENIA	0.9%	0.47%
9	BULLGARIA	0.9%	0.32%
10	KROACIA	0.9%	0.36%
11	HUNGARI	0.6%	0.34%
12	ITALI	0.6%	0.19%
13	CEKI	0.5%	0.24%
14	SHQIPERIA	0.5%	0.13%
15	MOLDAVIA	0.4%	0.17%
16	DANIMARKA	0.3%	0.10%
17	HOLLANDA	0.3%	0.16%
18	SUEDI	0.3%	0.15%
19	NORVEGJI	0.2%	0.06%
20	IRLANDA	0.2%	0.07%

Mesatarja e raportit të buxhetit të gjykatave me PBB të vendeve evropiane te marra në analizë nga CEPEJ-it është 0.21%.

Shqipëria ka nivelin më të ulët të raportit të buxhetit të gjykatave me buxhetin e shtetit dhe GDP, krahasuar me vendet e rajonit si dhe me mesataren evropiane.

Lista e gjykatave të analizuara për infrastrukturën

1. Gjykata e Apelit Gjirokaštër
2. Gjykata e Apelit Tiranë
3. Gjykata e Apelit Shkodër
4. Gjykata e Apelit Vlorë
5. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Sarandë
6. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Përmet
7. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Lushnjë
8. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Kavajë
9. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Elbasan
10. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Pogradec
11. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Kukës
12. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Fier
13. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Pukë
14. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Gjirokaštër
15. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Krujë
16. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Lezhë
17. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tropojë
18. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Berat
19. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Durrës
20. Gjykata Administrative e Shkallës së Parë Vlorë
21. Gjykata Administrative e Shkallës së Parë Korçë
22. Gjykata Administrative e Shkallës së Parë Tiranë
23. Gjykata Administrative të Shkallës së Parë Durrës
24. Gjykata Administrative e Shkallës së Parë Gjirokaštër
25. Gjykata e Krimeve të Rënda

